

**Joc
Pečecnik
in**

**dr. Marko
Bitenc**

stran 5

V družbi najboljših

MIRELLA BARUCA
stran 18

VOGATA VENETA PIRANO PIRANO
stran 32

ERAZEM OCVRK
stran 24

SPAR SLOVENIJA d.o.o. Ljubljana, Letalska cesta 26; www.spar.si

stran 8

CAN
COSTIERA
COMUNITÀ AUTOGESTITA COSTIERA
DELLA NAZIONALITÀ ITALIANA

Župani bi nove ceste v Istri, Ljubljana vleče

Korenika odmrznil cesto Jagodje - Lucija - Strunjančani bi lahko imeli Pipenbaherjev most - Po 21 letih dosanjali, da bi Šmarsko cesto pri Šalari vkopali - Zakaj Slovenci nismo Nizozemci.

SAMO ŠE KAK DAN ALI TEDEN PA BODO ISTRSKE CESTE SPET KOMAJ PREVOZNE, ZASTOJI NA NJIH PA VSE POGOSTEJŠA NOČNA MORA ZA VOZNIKE. DVA ZELO MAJHNA PREMIKA STA SE MINULE DNI ZGODILA V ZVEZI S CESTAMI V SLOVENSKI ISTRI. KOPRSKI ŽUPAN ALEŠ BRŽAN JE PISAL MINISTRICI **ALENKI BRATUŠEK**, DA BI SE ISTRSKI ŽUPANI IN POSLANCI ČIM PREJ SESTALI Z MINISTRICO IN DRUGIMI STROKOVNIMI DELAVCI DRŽAVNIH SLUŽB, DA BI IZVEDELI, KOLIKO ČASA SE BODO ISTRANI IN TURISTI ŠE KUHALI V PROMETNIH ZAMAŠKIH NA CESTAH. PIRANSKI OBČINSKI SVETNIKI PA SO SE SEZNANILI S POBUDO ŽUPANA ANDREJA KORENIKE, DA BI DARS V OBČINI ČIM PREJ ZAČEL GRADITI ŽE ZDAVNAJ ZASNOVANO HITRO CESTO MED IZOLO IN LUCIJO.

Piranski svetniki so se seznanili s četrto optimizacijo projekta predvidene hitre ceste med Jagodjem in Lucijo. Svetniki so podprli županova prizadevanja, da se projekt začne uresničevati. Posamezni svetniki (na primer **Meira Hot**) so opozorili na zahtevo istrskih občin, da bi moral Dars najprej zgraditi avtocesto od Kopra do Dragonje, šele nato tudi medmestno hitro cesto Jagodje-Lucija. V nasprotnem primeru bi obstajala velika verjetnost, da bi se (zaradi nove ceste) še večji del tranzitnega prometa v hrvaško Istro ali iz nje preusmeril

skozi Lucijo. Takšna preusmeritev bi povzročila popoln prometni zastoj v Luciji. Položaj bi bil za Lucijčane in vse občane (pa tudi turiste) še slabši, kot je zdaj. Piranski župan **Andrej Korenika** se s projektanti iz ljubljanskega biroja PNZ in predstavniki Darsa že dalj časa dogovarja, da bi kljub očitnemu zavlačevanju sprejemanja DPN za Šmarsko cesto proti Dragonji nadaljevali gradnjo hitre ceste od Izole proti Luciji, saj so razmere na njej iz leta v leto resen problem za delovanje in življenje v občini Piran.

DOLGA BRADA DVEH ISTRSKIH CEST

Odločitev o tem, da bi morali izdelati državni lokacijski načrt za hitro cesto Jagodje-Lucija, je bila sprejeta davnega 2001, sam državni lokacijski načrt je bil sprejet 2008. 2017 je Dars odkupil že 97 odstotkov vseh objektov in zemljišč na trasi ceste. Istega leta so se štiri občine, predvsem na pobudo piranske, dogovorile, da bi projekt gradnje ceste do Lucije upočasnili oziroma zamrznili do začetka prej omenjene tranzitne hitre ceste med Koprom in Dragonjo. Za slednjo so državni prostorski načrt začeli izdelo-

vati 2004, po 21 letih pa še ni jasno niti to, kdaj namerava država ta prostorski načrt sploh sprejeti.

Ker je Dars za vse projekte in odkupe zemljišč na trasi Jagodje-Lucija doslej namenil 25 milijonov evrov, je po svoje razumljiv Darsov pritisk na lokalno skupnost, da bi omenjeno cesto začeli uresničevati, zato so se že 2021 s štirimi občinami dogovarjali o možnosti nove trase, ki bi se bolj izognila Luciji in bi hitro cesto po predoru pripeljala do prej omenjene hitre Šmarske ceste Koper-Dragonja. Še pred tem sta prometna strokovnjaka **Livij Jakomin** in **Igor Zajec** predlagala, da bi namesto dveh cest proti Hrvaški zgradili eno samo, ki bi potekala od izolske obvoznice pod Baredi do Dragonje. Toda Dars in ministrstvo za infrastrukturo sta ta predlog zavrnila iz dveh preprostih in prepričljivih razlogov. Predor Markovec ni bil projektiran za tranzitni promet proti hrvaški Istri, temveč samo za medmestni promet v slovenski Istri in bo že brez dodatnih obremenitev kmalu preozek. Če bi dodali še tranzitni promet, pa bi ga morali ob konicah zapirati. Poleg tega Koprčanom ne ustreza, da bi se tranzitni promet peljal skozi Koper (po Bonifiki) proti Izoli, in vztrajajo, da se že pri Bertokih (pred mestnim jedrom) usmeri proti Šmarjem in Dragonji.

V STRUNJANU BO VIADUKT PO NAČRTU MARJANA PIPENBAHERJA

Predstavniki biroja PNZ so 2023 in lani izdelali štiri optimizacije starega projekta, s čimer naj bi bistveno omilili prvotno zamišljen precej grob poseg v Lucijo. Ob vseh teh optimizacijah so najprej spremenili potek ceste, ki se takoj po izhodu iz predora pod Malo Sevo odcepi priključek proti Portorožu (Valeti), tako da kar najhitreje znova zapelje v predor in ne povozi parcel na južni strani Lucana, pač pa skozi predor pride na severno stran istega hriba nad strunjansko dolino. Od tam pa z velikim ločnim viaduktom nad strunjanskimi ovinki, ki ga je zasnoval ugledni inženir Marjan Pipenbaher (avtor viaduktov Črni Kal in Pelješkega mostu), pripeljejo nov priključek v bližino Valeta, kjer bi zgradili novo krožišče za Portorož oziroma Lucijo. Druga izboljšava je, da v lucijski obrtni coni cesto vkopljejo v dolžini 240 metrov pod zemljo in ne prekinejo Liminjanske ceste, s tem pa ohranijo velik del zelene površine v Luciji, ki jo je po prvotnih načrtih zasedala

cesta. Pri obeh teniških igriščih v Luciji (nedaleč od šole in vrtca) bi namesto obstoječega nerodnega križišča zgradili novo. Od tega speljejo širšo cesto proti Vinjolam, zgradijo dve novi križišči ori Cipresi in pod Sečo, odpravijo črno točko, zgradijo del nove kolesarske poti in pločnike.

Direktor ljubljanskega biroja PNZ **Andrej Jan** je ob tem svetnikom zatrdil, da je cesta tako zasnovana, da ne bo vabila tranzitnega prometa. Navkljub takemu zagotovu je jasno, da se bo del tranzita zagotovo dodatno usmeril mimo Lucije in jo torej zagotovo obremenil. Nikogar od svetnikov pa ni pretirano zanimalo, kako bo dodaten promet vplival na krajinski park Sečoveljske soline. Andrej Jan niti ni mogel natančneje povedati, kdaj bi lahko bili vsi projekti in obvezna (zahtevna) presoja vplivov na okolje (tudi zaradi vpliva na krajinski park) nared, da bi lahko sploh izdelali dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja. Po približnih ocenah bo torej minilo vsaj še štiri ali pet let, preden bi se lotili gradnje, ki bi trajala še dodatnih nekaj let.

CESTA KOPER-DRAGONJA OSTAJA ZAMAŠEK IN ONESNAŽEVALEC

Biro PNZ pripravlja tudi dokumentacijo za sprejem DPN hitre ceste Koper-Dragonja, vendar Andrej Jan tudi za ta projekt ni navedel natančnejšega roka izvedbe. Piranskim svetnikom je dejal, da so v dogovorih s civilno iniciativo že daleč. »Pridobili smo smernice, ki bodo dovoljevale hitro načrtovanje in sprejemanje odločitev na tem, ločenem kraku hitre ceste proti hrvaški Istri,« se je izognil navedbi konkretnjšega

BORIS ŠULIGOJ

roka dokončne pripravljenosti projekta. Že lani so nam z Darsa na posebno vprašanje o predvideni dinamiki gradnje hitre ceste med Koprom in Dragonjo odgovorili, da je gradnja te ceste z resolucijo o nacionalnem programu razvoja prometa predvidena »po letu 2030«. Očitno je, da se državnim strategom nikamor ne mudi s cesto proti Istri, čeprav DPN pripravljajo že 21 let.

Koprski župan **Aleš Bržan** nam je odgovoril, da je pred kratkim povabil ministrico, poslance in župane na sestanek, da se pomenijo o tem problemu. Povedal je tudi, da je po novih predlogih predviden daljši vkop ceste pod zemljo na območju Vanganelške doline, morda naj bi potekal več kilometrov pod zemljo in tako ustregel največjim nasprotnikom cestne trase. Dodal je tudi, da se bodo na sestanku pogovarjali tudi o zahtevnem razvinjenju obalne hitre ceste.

Piranski župan Andrej Korenika je ob predstavitvi izboljšane projekta ceste med Izolo in Lucijo izrazil pričakovanje, da bo Dars tudi ta del ceste izvzel iz cestnjenja, podobno kot je že izvzel predor Markovec, ki je edina cestna povezava med

Koprom in Izolo. Menil je tudi, da tako predrugačen projekt hitre ceste od Jagodja do Lucije ne bo več tranzitna cesta, da bo služila prebivalcem in da so pomembno zmanjšali nenujne posege v prostor. Hkrati bi nova cesta omogočila, da bi ukinili del regionalne ceste, ki zdaj preseka Lucijo na dva dela. S tem bi ponudila možnost, da bi primerneje povezali oba dela Lucije. Namesto ceste bi lahko imeli park, pod parkom pa garažno hišo.

KAKO DRUGAČE OBNAVLJATI SLOVENSKE AVTOCESTE

Istrani niso sami in edini cestni mučeniki v tej državi. Tik pred glavno prometno sezono se na več odsekih slovenskih avtocest začena veliko del na avtocestah, ki bodo dodobra ohromila promet po državi. Zastoji bodo na različnih delih države dlje povzročali resne težave številnim udeležencem v prometu. Te povzročajo težave, škodo in negativne posledice na ekonomskem, okoljskem, varnostno-zdravstvenem, izobraževalnem, kulturnem in še katerem področju. Zato smo na nekaj naslovih vprašali odgovorne, ali so kdaj že pomislili, da bi se lahko upravljavci cest obnovitvenih del lotili drugače. Menimo namreč, da je vsako stvar, tudi pristop pri vzdrževanju in posodabljanju cest, mogoče izboljšati. Možnosti je verjetno precej. Na primer, da bi pri izboru izvajalcev del dali prednost tistemu, ki bi hitreje, in ne tistemu, ki bi ceneje opravil obnovitvena dela. Morda tistemu, ki bi lahko gradil tudi v nočnih urah. Morda bi se morali bistveno bolj potruditi, da bi dela dobili tisti (tudi tujci, seveda), ki so znani po hitrejši izvedbi del. Možno bi bilo tudi, da bi morda najprej razširili cesto in po njeni razširitvi zapirali in obnavljali preostale posamezne cestne pasove ali bi najprej zgradili ali uredili primernejši začasen obvoz (tam, kjer je to možno) in šele potem zaprli cesto. Prav tako bi bilo možno zagotoviti hitrejši in učinkovitejši javni (železniški) prevoz, na primer. Te predloge

ponujamo kot možnost. Zagotovo bi jih izkušeni strokovnjaki in poznavalci prometne infrastrukture ter logistike našli še vsaj nekaj. Neprimerna se nam zdijo sporočila odgovornih, da bodo ceste zaprli za 410 dni (kot bo to na štajerski avtocesti), ob tem opozorijo, da obvoza ne bo in minister za notranje zadeve preprosto zagrozi, da bodo strogo kaznovali kršitelje.

TAKO TO POČNEJO NIZOZEMCI

Na ministrstvu za infrastrukturo nam je **Boštjan Lajovic** odgovoril, da je približno polovica slovenskega avtocestnega omrežja starejšega od dveh desetletij, zato so sanacije in nadgradnje nujne. Slovenija premore 1400 kilometrov avtocest in hitrih cest ter 6000 kilometrov državnih cest. Obnove so nujne, pri teh je treba ceste delno ali povsem zapreti. Na odseku štajerske avtoceste med Slovenskimi Konjicami in Dramljami je lani na dan v povprečju vozilo skoraj 41.000 vozil, od tega skoraj 6000 tovornih. S pripravo obnove so se vsi deležniki ukvarjali več mesecev in se dogovarjali tudi z župani petih občin zato, da bodo na vzporedni cesti že do junija izpeljali nekatera najbolj nujna dela. Poleg tega pa javnost stalno obveščajo o predvidenih časovnicah poteka obnove, da bi lažje načrtovali poti. Pravočasne priprave in spremljanje situacij na cesti omogočajo bolj znosna potovanja. **Gregor Ficko**, direktor Zbornice gradbeništva in industrije gradbenega materiala pri

GZS nam je na vprašanje odgovoril, da je sistem zapiranja cest ob obnovah v Sloveniji povsem primerljiv s prakso v drugih državah EU. Omogočanje dela v nočnem času je problematično iz več razlogov, ne le finančnega. Zapora odseka med Slovenskimi Konjicami in Dramljami je problematična, ker tu avtocesta nima odstavnega pasu in ni mogoče speljati prometa zgornji meji in ni ukrepov, ki bi jo povečali. Zgleden je primer Nizozemske: na prvem mestu imajo povsod 6-pasovne ceste, povsod je promet omejen na 100 kilometrov na uro zaradi ekologije, hrupa, prahu, manjše porabe goriva in varnosti. Vsake štiri kilometre imajo portale, ki spremljajo promet z video nadzorom in optiko. Računalnik sproti računa optimalno hitrost. Na vsakem portalu je radar, kdor vozi hitreje od določene hitrosti, ga kaznujejo, ker zmoti optimalni prometni tok v danih razmerah, med Amsterdamom in Rotterdamom je 130 kilometrov in na razdalji 130 kilometrov nisem stal niti sekunde kljub zelo zgoščenemu prometu, ampak Slovenci seveda nismo Nizozemci.« Za premislek o tem, kako bi se dalo drugače, smo vprašali tudi na Darsu, a nam na vprašanje v treh dneh niso odgovorili. Očitno nimajo boljših predlogov za svoje delo. Kljub temu si lahko mislimo, da je načinov več. Lahko so na prvi pogled dražji, ampak samo na prvi pogled. Zagotovo zahtevajo dodatne napore in predpriprave, dodatno opremo, organizacijo, dodatne investicije. Več kot očitno pa je, če se že primerjamo z ostalimi evropskimi državami (s katerimi se sicer moramo primerjati), da ne moremo biti zadovoljni s cestami, ki smo jih zgradili pred 50 leti, niti s cestami, ki so bile zgrajene pred 25 leti. Vsi ostali člani evropske družine prilagajajo infrastrukturo novim časom. Ti časi očitno še niso prišli do glav naših izvoljencev.

Joc Pečečnik in dr. Marko Bitenc

Pri organizaciji marčevskega poslovnega bruncha so združili moči časopis in portal ObalaPLUS, restavracija Marina Portorož in SBC Slovenski podjetniški klub. Na tokratnem pogovoru, šestem po vrsti, se je voditelj, urednik ObalePLUS, Tomaž Perovič pogovarjal z uglednima podjetnikoma Jocem Pečečnikom in dr. Markom Bitencem.

Voditelj je poznopopoldansko srečanje začel z zabavno poslovno biografijo Joca Pečečnika, katere prelomen trenutek se je zgodil 1997, ko naj bi ga lastnik neke igralnice zaprosil, naj mu popravi igralni avtomat tajvanskega proizvajalca. Pečečnik se ni mogel načuditi, kako je lahko tako slabo narejen aparat tako drag, zato je doma bolj zaradi radovednosti kot zares začel razvijati svojo prvo ruleto. Poimenoval jo je Princess in prijatelji so ga pregovorili, da je šel januarja 1998 z njo na londonski sejem igralništva. Dobil je prva naročila za 48 rulet, a sprva ni vedel, ali naj

bo vesel ali žalosten, saj ni imel ne proizvodnje ne izkušenj. Tako so prve rulete izdelali kar v prijateljevih garažah, septembra istega leta so v Elektrončku že izdelali prvo generacijo elektronskih rulet. Ostalo je zgodovina. Mag. Marko Bitenc poseduje licenco za zdravnika splošne kirurgije že nekaj let, 1992 je ustanovil zasebni zavod Zdravje, 2007 pa kliniko z najsodobnejšo operacijsko dvorano, kjer lahko izvajajo zahtevne operacijske posege torakalne kirurgije, kirurgije trebušnih organov, nevrokirurgije, ortopedske, žilne in estetske kirurgije. Njuni poti sta se srečali ob nesojenem projektu bežigrskega stadiona in od takrat sta spontano preživljala vedno več časa skupaj, zadnjih pet let pa med drugim sodelujeta pri vodenju Slovenskega pod-

NATAŠA FAJON

jetniškega kluba, kjer Joc Pečečnik opravlja funkcijo predsednika, sam pa funkcijo podpredsednika. V zadnjem času so kar nekajkrat opozorili nase z javnimi sporočili, nazadnje pa je iz njihovih logov k samemu predsedniku vlade romalo javno pismo oziroma poziv k izboljšanju podjetniškega okolja v državi. »Moram deliti razočaranje mnogih naših članov, ker v zadnjih dveh letih v tej vladi nismo bili najbolj uspešni, trenutno smo se potegnili malo nazaj, da se organiziramo, nabiramo »municijo«, potem pa bomo začeli streljati s kanoni,« je o nezadovoljstvu s trenutno vlado povedal Pečečnik. Po besedah Marka Bitenca so ugotovili, da zgolj kritike oblasti ne obrodijo sadov, zato so se odločili, da bodo namesto tega pripravili jasen in natančen prikaz, kako si predstavljajo vodenje države. »Pripravljamo program s štirimi podpornimi stebri, ki ga bomo predstavili najprej svojim članom, nato pa vsem ostalim. V programu bo jasno razvidno, kako si mi predstavljamo funkcionalno državo. Torej ne bomo kritizirali, ampak ponudili predlog, kako bi mi uredili državo tako, da bi bila uspešna,« je dejal Bitenc. Pečečnik je pojasnil, da so bili ob nastopu te vlade zelo optimistični. Ker predsednik prihaja iz gospodarstva, so pričakovali, da bo razumel njihove težave, po približno 150 sestankih na ministrstvih in z njim, so verjeli, da se bo kaj spremenilo, pa se ni. »Razočaran sem in ne razumem, zakaj ničesar ne ukrene, da bi pridni podjetniki, od največjega do najmanjšega, lažje delali, več zaslužili in ustvarili proračun, ki bi ga smotrno porabili za boljše državo. V svojem pismu sem ga zato poprosil, naj uredi, da državni uslužbenci, ki zastopajo državo, ne morejo prejemati nobenih ugodnosti izvajalcev. Če bi samo to uredil, bi bilo življenje v tej državi vsaj 20 odstotkov bolje,« je pojasnil Pečečnik in si zaslužil bučen aplavz. Prvega izmed mnogih. SBC Klub slovenskih podjetnikov je nastal 2014 in združuje 450 članov, ki poslujejo nadpovprečno uspešno in so do poslovnih rezultatov prišli z lastno idejo ali kot nasledniki družinskih podjetij in z lastnim trdom. V podjetjih, ki so vključeni v klub, je zaposlenih več kot 22.000 ljudi, skupaj imajo 7,2 milijardi evrov čistih prihodkov od prodaje (6,3 % celotnega gospodarstva), skupna vrednost njihovega kapitala pa znaša 2,4 milijarde evrov. Klub se bo v mandatu 2024-2028 osredotočil na izboljševanje poslovnega okolja s posebnim poudarkom na plačah, inovativnosti, energetski suverenosti

OBALA
časopis in portal
za slovesko Istrro **plus**

Imate dejavnost? Si želite novih strank, več kupcev vaših izdelkov ali več naročnikov vaših storitev? Tukaj je pravi prostor za vas! Vaš oglas bo vsak mesec dosegel **27.200** gospodinjstev v slovenski Istri! Pišite nam na marketing@obalaplus.si in predstavili vam bomo prednosti oglaševanja v časopisu in na spletnem portalu www.obalaplus.si

ter krepitvi zdravega jedra podjetništva, zbranega v SBC. Kot je povzel Tomaž Perovič, lahko torej v kratkem pričakujemo program, ki bo ponudil konkretne rešitve. »Pogram bomo predstavili, ko bo dokončan, vmes pa se bomo proaktivno vključevali in odzivali na dogajanje v naši družbi. Smo le eden izmed subjektov civilne družbe, ki je politično popolnoma nevtralen, naše rešitve, ki bodo na razpolago vsem, pa bodo zajele vsako področje, kjer deluje država. Če jih bodo odgovorni uporabili, bomo zelo veseli, če ne, pa jih bomo konstruktivno predlagali tistim, ki bodo šele vstopili v politiko,« je pojasnil Bitenc.

ceno, dobiček pa potem vlagati v razvoj,« je predlog zakona ocenil dolgoletni zdravstveni delavec. Ko je Joc Pečečnik ob vprašanju voditelja, katere so tiste kritične točke, o katerih bi se morali pogovarjati, predstavil svoje videnje vodenja države, je Perovič šel korak dlje in dejal, da to zveni tako, kot da potrebujemo še eno novo ime za prihajajoče volitve. »Joca Pečečnika za predsednika vlade?« je bil konkreten Perovič.

Kljub bučnemu aplavzu je ponudbo zavrnil. Po njegovih besedah se namreč pred volitvami zakuha neko posebno vzdušje, v katerem se po naročilu določenih struktur preferira določene like, ki potem dobijo volitve.

»Meni je vseeno, kdo so politiki, pomembno je, kakšen program izvajajo, tega pa še nihče do sedaj ni znal sestaviti. Če se nihče v državi s tem ne ukvarja, imamo mi, kot ljudje, ki smo sami naredili podjetja in vplačujemo v davčni sistem, pravico, da kateremu koli politiku vsilujemo program, za katerim stoji kredibilna analiza, transparentnost in kmečka logika,« je pojasnil Pečečnik.

Ko bodo imeli program, ga bodo predstavili javnosti, ta pa bo po njegovih besedah njihove predloge razumela, ker bodo enostavni in smiselni.

»Program bomo seveda predstavili vsem političnim strankam ne glede na barvo in prepričan sem, da se bo našla politična opcija, ki ga bo tudi uresničila,« je odločno napovedal.

S prvim vprašanjem enega izmed številnih obiskovalcev se je pogovor znova usmeril v politiko, saj naj bi nekateri člani SBC želeli vstopiti vanjo. Po Pečečnikovih besedah nimajo ničesar proti temu, da vzgajajo prihodnje politike.

»Naš program bo namenjen v prvi vrsti našim članom ali zainteresirani javnosti z namenom prosvetljevanja volilnega telesa. Želimo namreč povečati možnost, da se volivci na volitvah ne bodo odločali na podlagi tega, kako kdo zgleda, ampak na podlagi tega, kaj kdo zares namerava storiti,« je pojasnil dr. Bitenc.

Tudi drugega obiskovalca, ki je nagovoril gosta, je zanimalo, ali je njihov program namenjen temu, da bodo izobrazili svoje ljudi, ki bodo nato vstopili v politiko.

»To je naš cilj in zanj se močno trudimo. V večini držav

tako delajo. Francija ima posebno univerzo za javne uslužbenke, njihovi državljani pa imajo čisto drugačen odnos do države kot mi. Nam to manjka. Tisto evforijo pripadnosti, ki pride do izraza v športu, bi morali prenesti na državo,« mu je odgovoril Pečečnik in se še enkrat vrnil k trenutni vladi.

»Nikoli se ni tako brutalno uničevalo stvari, kot se zdaj. To, kar je Trump za svetovno pravno ureditev, je naša vlada za slovenske podjetnike in to moramo preprečiti,« je bil oster in znova pognal obiskovalce k aplavzu.

Ljudje, ki vstopijo v politiko, niso pripravljene na vojno, ki jih čaka tam, je skušal obiskovalcem pojasniti, zakaj ni rešitev v tem, da nekoga pošljejo na Gregorčičevo.

»Ta vojna je hujša kot v Ukrajini. Vsak državljan se mora vprašati, kako sam izkorišča to državo in kaj bi se zgodilo, če bi se uvedel transparenten red na vseh področjih. Z našim programom bomo dobili vse parametre za to, kakšna bi morala biti državna finančna struktura, ki jih bo težko izpodrivati,« je dejal in z zaključnimi besedami požel najbolj bučen aplavz večera.

»Mi si želimo ustvariti dobro državo. Videli bomo, ali je v Sloveniji dejansko več tistih, ki hočejo dobro, urejeno državo, ali več tistih, ki to državo tako izkoriščajo, da bodo proti temu.«

FRANCO JURJ

Dejan Spasić in Cuker teater **Avtorski projekt / Progetto dell'autore** **CUKER teater**
PORTOROŽ PORTOROŽ

ČAS PA KARTEČE / E IL TEMPO SCORRE

režija/regia • Dejan Spasić

V petek/venerdì, 11. 4. 2025 ob/alle 19:00

Kulturni dom Izola/Casa di Cultura Isola

Zbrana sredstva namenjamo Slovenskemu društvu Hospic za izvedbo tabora LEVJESRČNIH.
Tutti i proventi verranno devoluti all'Associazione slovena Hospic per il campo estivo dei Cuor di Leone.

Vstopnine ni, prostovoljni prispevki dobrodošli.
L'ingresso è libero, sono gradite donazioni volontarie.

Sponsorji / gli sponsor:

Attività della Comunità nazionale Italiana

TAVOLO DI LAVORO PER GLI ACCORDI INTERNAZIONALI A TUTELA DELLE COMUNITA' NAZIONALI

Su iniziativa del deputato della CNI al Parlamento sloveno, Felice Ziza, si è svolto a Palazzo Gravisi il secondo tavolo di lavoro sulla tutela delle Comunità nazionali. L'iniziativa - come noto - tende a stilare i trattati in materia di tutela delle minoranze, previsti dal Memorandum trilaterale del 1992 (italo-sloveno e croato-sloveno) mai realizzati successivamente. Dopo una prima consultazione tra esponenti della CNI di Slovenia e Croazia, questa volta il dialogo è stato allargato alle associazioni degli sloveni in Italia, degli esuli e ai dirigenti dell'Università popolare di Trieste. La valutazione unanime è stato che si sia trattato di uno scambio di opinioni fruttuoso, che ha messo in evidenza i problemi dei vari soggetti presenti al tavolo, che saranno portati all'attenzione dei rispettivi governi in fase di realizzazione degli accordi. Come rilevato dal deputato Ziza, ogni parte ha posto in risalto quelli che sono le tematiche che le stanno più a cuore, senza per questo condizionare il futuro svolgimento delle consultazioni politiche. Dalle organizzazioni slovene in Italia è stato riproposto l'appello per una rappresentanza garantita nelle istituzioni sia statali sia regionali, applicando una reciprocità positiva con gli italiani di Slovenia e Croazia. Ziza rivolgendosi ai media ha reso noto che è stato aperto il dibattito sul riconoscimento internazionale dei titoli di studio, cosa che attualmente non sempre avviene per gli studenti che completano percorsi formativi all'estero e poi intendono ritornare a lavorare nei rispettivi Paesi d'origine. Prima di impiegarsi devono sostenere esami aggiuntivi o ripetere la tesi di laurea. Un impegno per risolvere la questione è stato invocato dall'UPT e prossimamente vi saranno incontri in Italia per affrontare il tema dell'equipollenza. Nel campo dei mezzi d'informazione resta in

primo piano il ruolo della RTV di Capodistria, emittente transfrontaliera, che si auspica diventi anche ufficialmente istituzione comune degli Italiani in Slovenia e Croazia, ottenendo in quest'ultimo Paese una perfetta visibilità per raggiungere tutti i connazionali che vi vivono da autoctoni, soprattutto in Istria e nel Fiumano. Rivolgendolo lo sguardo al futuro Ziza ha ricordato che non ha incarichi diretti del governo per svolgere il ruolo di mediatore al tavolo di lavoro sulle minoranze,

€

ma che la sua iniziativa è certamente vista di buon occhio da parte dell'esecutivo di Lubiana. Ha avuto modo di discuterne soprattutto con il vicepremier Matej Arčon e prossimamente si spera in colloqui al ministero degli esteri.

LA CAN COSTIERA ALLA FIERA TRANSFRONTALIERA DEL LAVORO

Un enorme distesa di postazioni con oltre 100 espositori di Slovenia, Croazia e Italia accolti dal Palazzetto dello sport di Capodistria. È stata questa la Fiera del lavoro transfrontaliero, promossa dall'Ufficio di collocamento capodistriano, diretto da Vladimir Popovič che nel suo cenno di saluto iniziale che ha aperto ufficialmente l'evento ha ringraziato espressamente la CAN Costiera per la collaborazione fornita. In particolare ha elogiato il sostegno offerto dall'Ufficio per il bilinguismo che ha curato tutte le traduzioni dei materiali usati dagli espositori. I suoi dipendenti hanno, inoltre allestito una loro postazione, dove hanno presentato le competenze della massima istituzione politica della CNI in Slovenia, le sue attività nei rapporti con lo stato e la pubblica amministrazione. Inoltre in armonia con lo scopo della fiera, la CAN ha offerto un posto di lavoro per un collaboratore professionale che possa operare come traduttore per progetti europei - Erasmus o Interreg. Il loro stand ha suscitato notevole interesse, a momenti anche con una fila di giovani a caccia di informazioni. Sulle finalità di questa partecipazione il segretario della CAN Costiera, Andrea Bartole, ha rilevato: "Fondamentale è sensibilizzare tutta la pubblica amministrazione sull'attuazione del bilinguismo. Qui ci siamo attivati già mesi fa con l'Ufficio di collocamento per far sì che la lingua italiana sia affiancata a quella slovena in questo grande raduno di aziende, enti ed istituzioni. Il nostro Ufficio per il bilinguismo ha lavorato alacremente alle traduzioni dei materiali esposti. È importante esse-

re stati presenti come facenti parte della pubblica amministrazione, alla pari con gli altri uffici o istituzioni statali. Abbiamo fatto capire che anche la CAN Costiera rappresenta la pubblica amministrazione con questo ruolo in più per l'attuazione del bilinguismo e il suo rispetto sul territorio. Ci ha fatto piacere vedere che molte persone si siano fermate alla nostra postazione, hanno avuto la possibilità di conoscere il nostro lavoro. Essendo inclusi

in progetti europei abbiamo sfruttato l'occasione per cercare collaboratori qualificati, che possano aiutarci in questi progetti". Di rilievo quest'anno l'impegno che hanno messo nella loro promozione le istituzioni dello Stato, presenti al gran completo dalla Polizia alle Forze Armate, per passare poi ai Vigili del fuoco e alla Protezione civile. Le loro dimostrazioni pratiche, anche con l'ausilio di unità cinofile hanno incuriosito le numerose scolaresche, prossime al conseguimento di un diploma di scuola media superiore presenti in sala, a pochi mesi dalla loro possibile inclusione nel mercato del lavoro.

TUTELA DEL BILINGUISMO A LIVELLO COSTIERO

Il Presidente della CAN Costiera e Consigliere comunale a Capodistria, Alberto Scheriani, si è soffermato nell'ambito dell'ultima seduta del Consiglio municipale capodistriano sull'attuazione del bilinguismo. Lo spunto gli è giunto dalla relazione annuale sul lavoro svolto dall'Ispettorato intercomunale. Il suo responsabile, Ivan Koljesnikov, ha informato sulle attività svolte dai suoi uomini, sulle inchieste avviate autonomamente o su segnalazione di cittadini interessati. Tra le mansioni degli ispettori anche imporre il rispetto del bilinguismo visivo, richiamare gli inadempienti e sanzionare chi continua a violare le leggi e lo statuto comunale. Centinaia le verifiche fatte dai suoi ispettori i su segnalazione dei cittadini oppure su propria iniziativa. Emerso ancora una volta lo sforzo per far correggere tabelle e scritte errate oppure omesse, senza dover per forza ricorrere alle sanzioni. Il Consigliere italiano, nonché presidente della CAN Costiera, Alberto Scheriani ha espresso apprezzamento per il lavoro svolto dall'Ispettorato intercomunale. "Ho colto con soddisfazione il potenziato impegno profuso

dalle Guardie municipali per far rispettare l'attuazione del bilinguismo. Sono aumentati di circa il 50 per cento i controlli in particolare a Capodistria. Di rilievo soprattutto il ruolo svolto per sensibilizzare aziende ed enti sul rispetto del bilinguismo". Scheriani ha rilevato, inoltre, che è in fase finale l'approvazione del decreto sul bilinguismo, in testo unico, per i quattro comuni della fascia costiera. Preparato dalla CAN Costiera, è stato esaminato dagli uffici legali delle municipalità, che hanno proposto alcune correzioni. "È stato stilato il testo definitivo e ora siamo in attesa, a breve, della riunione di coordinamento dei sindaci.

Ottenuta da loro luce verde, il documento passerà ai consigli comunali. L'auspicio è che possa essere varato entro autunno e fungere da base giuridica per l'attività dell'Ispettorato intercomunale che ha potuto partecipare alla preparazione del decreto" ha rilevato ancora Scheriani, senza dimenticare di ricordare il contributo fornito dall'Ufficio per il bilinguismo, che opera in seno alla CAN Costiera e ha allacciato preziose forme di collaborazione con le istituzioni statali. Nel corso dell'ultima seduta, del bilinguismo e del ruolo nella sua tutela da parte dell'Ispettorato intercomunale, hanno discusso anche in sede di Consiglio comunale a Isola. Il resoconto presentato ha incontrato i favori dei presenti, compresi i consiglieri italiani. Auspicato anche in questa sede che sia armonizzato quanto prima a livello costiero il decreto sul bilinguismo.

LA CAN DI PIRANO NEL CATALOGO DELLA CATENA EUROTAS HOTELS

Una lunga, consolidata collaborazione che ora è stata suggellata con l'inclusione nel nuovo numero dell'Eurotas Hotels Magazine della Comunità nazionale italiana di Pirano. Si tratta di una pubblicazione periodica, che esce in media ogni due anni e che viene poi messa a disposizione dei clienti nelle hall e nelle camere degli alberghi dell'azienda turistica in tutta la Slovenia. Dall'aspetto lussuoso e solenne, il magazine ha riservato un'intera pagina ai connazionali piranesi. È servita a presentare le istituzioni della CNI, le loro innumerevoli iniziative culturali e a difesa del patrimonio culturale, di cui gli operatori turistici a Pirano e dintorni vanno particolarmente fieri. Nel presentare la pubblicazione hanno rimarcato come tra i valori locali che intendono difendere vi sia

la multiculturalità e il bilinguismo. A dimostrazione di ciò hanno voluto che la presentazione della CAN nel magazine compaia soltanto in italiano, per stimolare l'interesse degli ospiti nei confronti della componente italiana di Pirano e spingerli a conoscere la sua storia e il suo presente. La conferenza stampa di presentazione della Eurotas hotels si è svolta integralmente in italiano, cosa molto rara se non unica nella fascia costiera, quando a promuoverla sono soggetti sloveni. "Abbiamo voluto comunicare la nuova forma che sta prendendo la nostra lunga collaborazione con la catena alberghiera. Si tratta di una formula innovativa, che per il momento è un progetto pilota, di un qualcosa in più che si può fare per il territorio e per la promozione della Comunità

nazionale italiana" ha dichiarato ai media il presidente della CAN di Pirano, Andrea Bartole. In pochi minuti sono emerse altre possibili forme di cooperazione. Come rilevato da Fulvia Zudič, Presidente della Comunità degli Italiani "Giuseppe Tartini", esiste la piena disponibilità dei gruppi del sodalizio a partecipare alle presentazioni che vengono organizzate per gli ospiti, con l'intento di far conoscere personaggi (su tutti il musicista Tartini) o attività tra-

dizionali, come la produzione del sale nelle saline di Sicciole. Potrebbero farlo ben volentieri - è stato rilevato - il gruppo in costume d'epoca Al tempo di Tartini, che offre uno spaccato dell'epoca in cui è vissuto il Maestro delle Nazioni e la Famea dei salineri, che a loro volta in costume, presentano in varie occasioni la vita di una volta nelle saline, gli strumenti di lavoro e la terminologia usata dai salinai, che fa ormai parte del patrimonio storico istriano.

Poznate moč molekularnega vodika (H₂)?

DARINKA STRMOLE, DR. MED. – ZDRAVNICA, BIORESONANČNA TERAPEVTKA IN SVETOVALKA ZA MOLEKULARNI VODIK S CERTIFIKATOM AMERIŠKEGA MOLECULAR HYDROGEN INSTITUTE (MHI)

Molekularni vodik (H₂) je vse bolj prepoznan kot izjemno učinkovit terapevtski pripomoček za izboljšanje zdravja in vitalnosti ter za podporo pri zdravljenju različnih bolezni.

Vodik je znan po svoji sposobnosti, da deluje na celotno telo, ne glede na to, kateri organi so vpleteni v patološke procese. Molekularni vodik je edinstven, ker brez stranskih učinkov doseže celoten organizem, medtem ko tradicionalna zdravila običajno delujejo zgolj na določene organe. Zaradi svojih terapevtskih lastnosti postaja vodik vse bolj pomemben v medicinskih raziskavah, saj se izkazuje kot močno orodje pri zdravljenju širokega spektra bolezni. Že 2007 je profesor Ohta na Japonskem dokazal, da H₂ selektivno nevtralizira škodljive hidroksilne radikale in zmanjšuje poškodbe celic. Od 2017 ga japonske bolnišnice uporabljajo kot del uradne terapije.

Molekularni vodik se je izkazal kot izje-

mno učinkovit pri možganski kapi in poškodbah, Parkinsonovi in Alzheimerjevi bolezni, boleznih srca in ožilja, avtoimunskih boleznih, sladkorni bolezni tipa 2, boleznih jeter, črevesja in ledvic, poškodbah pljuč in astmi, revmatskih vnetjih sklepov ter pri regeneraciji po telesni aktivnosti. Prav tako nudi podporo pri kemoterapiji in radioterapiji ter prispeva k zmanjševanju utrujenosti, izboljšanju spanja in upočasnitvi staranja.

Pitje vodikove vode in inhaliranje vodikovega plina sta dva najpogostejša načina vnosa H₂ v telo, ki sta postala ključna pri iskanju naravnih metod za preprečevanje in zdravljenje številnih zdravstvenih težav.

PITJE VODIKOVE VODE

Vodikova voda vsebuje raztopljen molekularni vodik, ki prodre v celice in tkiva ter

deluje kot močan antioksidant, ki nevtralizira proste radikale. S tem pomaga zmanjšati oksidativni stres, ki je povezan z različnimi boleznimi, kot so bolezni srca in ožilja, diabetes tipa 2, Alzheimerjeva in Parkinsonova bolezen ter druge kronične bolezni. Pitje vodikove vode omogoča telesu, da te učinkovito izkoristi na naraven način, saj je enostavno dostopna in varna. Z vodikom obogatena voda se lahko enostavno in hitro pripravlja z uporabo npr. »vodikove flaške«, kjer se dosežejo do 5000 ppb visoke koncentracije vodika v 230 ml vode.

INHALACIJA VODIKOVEGA PLINA

Inhaliranje vodikovega plina omogoča telesu, da neposredno absorbira molekularni vodik, ki nato hitro prodre v krvni obtok ter doseže različna tkiva in organe. V zadnjem času so tudi pri nas dostopni generatorji molekularnega vodika za domačo uporabo, ki omogočajo vsakodnevno vdihavanje vodikovega plina tudi z večjimi pretoki do 3000 ml /min. Inhalacija vodikovega plina je varna za vse starostne skupine in ne povzroča stranskih učinkov, hkrati pa deluje protivnetno, izboljšuje regeneracijo celic, krepi imunski sistem in upočasnjuje staranje.

Zaradi varnosti in učinkovitosti H₂ sta pitje vodikove vode ter inhalacije vodikovega plina vse bolj priljubljena pri ljudeh, ki iščejo naravno podporo za svoje zdravje. Nudita izjemno olajšanje v številnih stanjih ter delujeta kot zaščitno sredstvo pred boleznimi. Številne klinične študije to vedno znova potrjujejo!

Za dodatne informacije v zvezi z vodikovo terapijo ali nakupom vrhunskih generatorjev molekularnega vodika ter "Vodikove Flaške" nas kontaktirajte:
051 203 016
info@ohranizdravje.si • www.ohranizdravje.si

Revolucija molekularnega vodika

OhraniZdravje.si

Najnaprednejši način vnosa vodika z našim generatorjem in vodikovo flaško.

UGODNOSTI DO 5.000 € | DO 10 LET JAMSTVA

Ugodnosti veljajo za C-HR C-00L. Povprečna poraba goriva za vozila Toyota C-HR Hybrid: od 4,7 do 5,2 l/100 km in emisije CO₂: od 105 do 117 g/km. Emisijska stopnja: za 2,0 hibrid EURO 6 AP in za 1,8 hibrid EURO 6 AM. Emisije NOx: od 0,0036 g/km do 0,0049. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih servisih na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisnih Toyotini trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo brezplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 200.000 km). Ugodnosti do 5.000 € vključujejo: bon za Toyota financiranje in zavarovanje v vrednosti 2.250 €, bon za rabljeno vozilo v vrednosti 750 €, dodaten popust 2.000 € na vozilo iz zaloge. Slika je simbolična.

AVTO CENTER JEREB | 051 233 101 | 051 682 666

Ko bo konec sveta, si želim, da bi bil pokopan na ankaranskem pokopališču.

2019 JE OBČINA ANKARAN RAZPISALA JAVNI NATEČAJ ZA NOVO POKOPALIŠČE. PRISPELO JE 14 PROJEKTOV IN STROKOVNA ŽIRIJA SE JE ODLOČILA ZA PROJEKT, KI SO GA SKUPAJ ZASNOVALI UROŠ RUSTJA, PRIMOŽ ŽITNIK, MINA HIRŠMAN, MARTINA VITLOV IN MATEO ZONTA IZ ARHITEKTURNEGA STUDIA VOID IN ANA KUČAN, LUKA JAVORNIK, DANIJEL MOHORIČ, PIA KANTE IN KATJA MALI IZ KRAJINSKOARHITEKTURNEGA STUDIA AKKA. PRI IZVEDBI SE JIM JE Z OBLIKOVANJEM USMERJEVALNE GRAFIKE PRIDRUŽIL ŠE TOMAŽ MLINARIČ.

Ana Kučan

Več kot štiri leta je potekalo načrtovanje in gradnja, s premorom med pandemijo. S 1. marcem je bilo pokopališče tudi uradno odprto.

Leon Magdalenc je v kolumni v prejšnji številki zapisal: "Ko bo konec sveta, si želim, da bi bil pokopan na ankaranskem pokopališču."

Pokopališče je primer res dobrega prepleta krajinskoarhitekturnega in arhitekturnega snovanja, ki bo narekovalo vse naslednje. O projektu smo se pogovarjali z **Ano Kučan**, Studio AKKA, in **Urošem Rustjo**, VOID arhitektura.

Starejša generacija arhitektov mi je pripovedovala, da si vsi želijo v življenju dva projekta: pokopališče in cerkev. Tudi mlajša? Zakaj ravno ta dva projekta?

Ana: Zagotovo je pokopališče zelo pomembna simbolna prostorska struktura, s katero so povezana mnoga vprašanja o prehajanju s tega na oni svet, o

obredih posvajanja, o intimi žalovanja, spominjanju in kontemplaciji. To je naloga, kjer lahko poleg tega, da izpolniš vrsto utilitarnih zahtev, res nekaj izpoveš. To je prednost takega projekta. So prostori posebne oblike družbenega življenja ter čustvenih in metafizičnih izkušenj. Ko so razpisali javni natečaj za povsem novo pokopališče v Ankaranu, je bilo takoj jasno, da se ga bomo lotili.

Ankaran je kot nova občina vztrajal, da ima svoje pokopališče od vsega začetka. Prostor, kjer je pokopališče danes, je bil namenjen komercialni dejavnosti. Tudi občani so bili za tako rešitev.

Ana: Pokopališče je tako kot šola, zdravstveni dom, osnovna infrastruktura neke skupnosti, je pomemben prostor, na katerega se veže identiteta kraja.

Uroš: Razvoj vsakega kraja ni samo zagotavljanje določenih funkcij, je tudi omogočanje skladnega razvoja, tako v odnosu do prostora kot tudi do vseh prebivalcev. Urbani razvoj v Ankaranu je bil dobro zastavljen, to si upam reči. Ohranil je

Uroš Rustja

zeleni obalni pas kot odprto zeleno površino, namenjeno rekreaciji, turizmu in stiku z morjem. Zeleni obalni pas prečijo javne vsebine, ki potekajo od obale vse do središča kraja, sklenjenega mediteranskega trga, z manjšimi atriji na robovih. Tudi to, kam je umeščena nova cerkev, sledi tej logiki. Ne kar tja, kjer je ostal prazen prostor. Odločili so se, da jo zgradijo na grebenu, na izpostavljeni točki nad krajem. Cerkev, ki jo je arhitekt Ivan Bregant sprojektiral v začetku osemdesetih, je dobra arhitektura. Temelji na izhodiščih drugega vatikanskega koncila, saj ima centralno zasnovo, pri kateri so verniki bližje obredu in drug drugemu. Vse to kaže, da je v Ankaranu obsta-

jala težnja po nekem skladnem in sodobnem prostorskem razvoju in temu sledi pokopališče. Da bo pokopališče v sklopu ureditve prostora za cerkvijo, je bilo mišljeno že od vsega začetka in tako je tudi prav, saj je prostor namenjen pokopališču tam, kjer kraj prehaja v naravo, kjer se pot iz oljčnikov povzpne v gozd, tukaj se začne Slovenska planinska transverzala, krožna Beblerjeva pot in še kup drugih slikovitih sprehajalnih poti. Da ne govorim o horizontu, na katerega se iz teh poti odpirajo pogledi, zato je ta prostor izjemen. Lokalna skupnost se je zanj zavzela, se trudila ...

Ana: Se uprla, ko so ji ta prostor hoteli vzeti.

Uroš: Vse to, kar je bilo zastavljeno v preteklosti, vse to, kar sem omenil, so Ankarančanke in Ankarančani branili in ubranili.

Kaj vas je prepričalo, da ste se odločili sodelovati na natečaju za arhitekturno rešitev pokopališča, saj so javni natečaji za javne prostore lahko nepredvidljivi? Odvisni so od tega, kdo sedi v žiriji, ki odloča, kakšni so razpisni pogoji. Ve se, da bo konkurenca huda, na omenjeni natečaj je prispelo 14 projektov.

Uroš: Natečaj je bil razpisan 2019 in takrat smo ravno delali projekt, ki je bil zelo vpet v krajino, to je bila prenova ženskega zapora v izanskem gradu na Pungartu nad Igom. Tesno smo sodelovali s Studiom AKKA. Ko smo videli natečaj za pokopališče, smo skupaj začeli snovati nekaj, kar bi bilo drugačno od pričakovanega, drugačno od pokopališča kot obzidanega zaprtega monumentalnega prostora. Morda tudi pod vtisom prvega projekta, kjer smo to odprtost iskali v kontekstu zapora, smo si zamislili pokopališče kot odprt, prehodni, skratka javen prostor.

Ana: Natečaj za novo pokopališče je bila priložnost, da preizkusimo sami sebe. Program je bil zahteven, omejitve lokacije so bile strmina, fliš, ki je zdrsljiv, meje območja obdelave, obenem pa je ponujala prekrasen razgled. K sodelovanju smo povabili arhitekta in skupaj z njimi nadgradili in razvili osnovno zamisel, kako organizirati prostor na strmini ... Vsekakor smo želeli zasnovati pokopališče, ki bo preseglo že znano.

Kaj je bila osnovna ideja, ko ste se začeli ukvarjati s projektom? Na čem je temeljil koncept?

Uroš: Pot. Ker pot ni črta, ki povezuje točko A in B, pač pa gre za niz prostorskih

sekvenc. Gre za proces prehajanja preko različnih sekvenc, različnih ambientov, za dramaturgijo, ki pa nima samo določenih prostorskih kvalitete, ampak v tem konkretnem primeru tudi določeno funkcijo. Pot te popelje skozi proces žalovanja, posvajanja in spominjanja. Smrt, obred, slovo, spominjanje... to niso dogodki, ampak so procesi. Trajajo. Imajo časovno dimenzijo, ki ji sledi prostorska dimenzija, in to je pot. Ana: Drugi element je bil zid. Nekaj, kar pomeni mejo med enim in drugim svetom, in je povezano s prehajanjem, prehodom, prestopom. Zid je tudi tradicija pokopališč. Pot, terase, zid, vse to se je v procesu snovanja izoblikovalo v poslovljni objekt in štiri z zidom obdana grobna polja na terasah, ki jih pot povezuje v celoto, obenem pa jih vpenja tudi v javno mrežo poti in steza. Pokopališče tako ni na robu življenja, ker se življenje kraja pretaka skozenj, obenem pa ostaja simbolni prostor.

Uroš: Na začetku smo razmišljali tudi o povezavi s prostorom okoli cerkve, torej o prvi terasi, na kateri je cerkveni predprostor. Odkrito moram povedati, da na žalost župnija ni bila pripravljena na sodelovanje in na prostorsko povezavo s pokopališčem, kar je velika škoda. Prav ona bi si morala te povezave najbolj želeli, saj bi s tem največ pridobil prav prostor okrog cerkve, ki je zdaj ena velika zmešnjava. Bregantov projekt ureditve okolice cerkve ni bil dokončan oziroma je bil dokončan stihjsko. Danes je to velika betonska površina, igrišče brez dreves, brez sence, čeprav je to prostor, ki ga uporabljajo otroci, vaščani,

BOJANA
LESKOVAR

torej gre vseeno za javni prostor. Da je bila župnija tako proti povezovanju, nas je razočaralo in razžalostilo.

Ana: Natečaj je predvidel dopolnjevanje dveh prostorov cerkvenega in laičnega občestva. Tako smo se projekta tudi lotili, med projektiranjem pa je žal prišlo do razhoda in pokopališče smo morali pomakniti višje v hrib, kar je otežilo gradnjo.

Kako bi v nekaj besedah opisali pokopališče nekemu, ki ga ne more videti?

Uroš: Arhitektura presega samo vizualno. Tukaj je Sredozemlje z vsemi svojimi zvoki, vonjavami, vetričem, toploto in senco, zvoki borovcev v gozdu, popolnoma drug zvok v poslovljnem prostoru s svojim odmevom...

Ana: Žuborenje vode.

Uroš: Te prostorske izkušnje, ki aktivirajo in nagovarjajo poleg vida še druge čute, so del dramaturgije.

Ana: Pot, o kateri sva govorila, človeka vodi, najprej se dvigneš, vstopiš v objekt, stopiš skozenj, premikanje telesa, občutenje težnosti, stopanje iz vročine v senco, tudi tako je mogoče razumeti prostor.

Ali prostor, okolje narekuje uporabo materialov? Ne gradimo z uvoženimi, gradimo s tistimi, ki jih prostor narekuje/po-

nuja/pričakuje? Velja tudi za ozelenitve? Bi to moralo biti lastno vsaki arhitekturi?

Ana: Ja in ne. V tem primeru ja, tudi zaradi zanačaja tega objekta. Pri stanovanjski hiši bi bili najbrž pomembni drugi parametri. Tu je veliko določala že lokacija, njena strmina, njena razkopanost, degradacija, že trasirana, omejen prostor, v katerega je bilo treba vnesti relativno veliko programa, zato je bila nujna uporaba betonskih opornih zidov. Drugo je vprašanje, kako pokopališče gradi identiteto kraja tudi z materialom, kako se vpenja v širši prostorski kontekst Sredozemlja in Krasa.

V natečajnih programih ni določena uporaba gradbenih materialov?

Ana: Ne, mi smo sprejeli te odločitve. Ko smo vedeli, kako bomo zasnovali pokopališče, se je skozi projektiranje izoblikovala tudi materialnost. Od začetka pa smo vedeli, česa nočemo. Nočemo banalnih pokopaliških elementov in obteženosti. Želeli smo doseči, da spregovori prostor, in arhitekti so sprojehtirali sijajen žarni zid, ki sloni natančno na tem, kar ponuja Sredozemlje, na kamnu, na ostrih kontrastih med svetlobo in senco, med toplo in hladno stranjo, skozi katere se ravno tako kaže in izoblikuje identiteta.

Kako nastane tak projekt? Najprej se odločiš, kakšen ne bo in ga potem razvijaš?

Uroš: Ne, raziskuješ. To je avantura. Če bi že na začetku vedel, kakšen bo...

Ana: Bi bilo dolgočasno.

Uros: Bi si izbral kakšen drug poklic. Pomembna je senzibilnost, empatija do prostora. Prepoznati moraš stvari, ki jih skozi arhitekturo narediš vidne. Če v prostoru zaznaš kontrast med svetlobo in senco, na primer v gozdu, poskušaš ta odnos svetlobe in sence, ki je

pomemben za Sredozemlje, materializirati v arhitekturi. Z različnimi materiali dosegaš različne teksture in strukture, različne odnose med svetlobo in senco, seveda odvisno tudi od finančnih in tehnoloških pogojev. Bistveno pa je prepoznati kakovost in potencial prostora. Pa ne gre samo za horizont, tega prepozna vsak. Tudi druge vidike prostora, ki niso tako očitni, a postanejo vidni s pomočjo arhitekture s tem, kar v prostoru postaviš.

Ozelenitev je v tem prostoru pomembna, Sredozemlje je vroče, potrebuje senco in hlad.

Ana: Ja, potrebuješ telesno ugodje, konec koncev so pokopališča prostori za žive. Pokopališče leži na meji med naseljem in gozdom, že to nas je nagovarjalo, da ga vmetimo v gozd. Poleg tega, da z drevjem zagotavljamo senco, je pomembna njihova simbolna govorica. Drevesa so vertikale, prav postavljena stojijo za axis mundi, os sveta. Še posebej cipresa, temno, vedno zeleno, tanko stebrasto drevo, se je kot znak razširila po vsem Sredozemlju in se prenese tudi drugam, pa čeprav jo v drugih podnebnih nadomeščajo druge vrste. Poleg tega imajo iglavci značilen vonj, zlasti poleti, v pripeki. Sonce aktivira eterična olja. Vse to je privedlo do navidez preproste odločitve, da bomo uporabili alepski bor, ker diši in ima široko krošnjo, s katero bomo zagotovili dovolj sence in bomo ciprese postavili samo na določenih točkah. Njihove temne vertikale bodo delovale, vendar ne bodo zakrivale pogleda na horizont, ki nam je bil izjemno pomemben, ker je to tisti element, ki v simbolnem smislu sprošča, tolaži, pomirja. Še posebej, če se pogled nanj odpira iz zavetja pod krošnjami.

Na način ozelenitve pa seveda vplivajo tudi pragmatični dejavniki: rastišče, raznorazna priporočila glede rabe rastlinskih vrst zaradi varstva narave in zdravja ljudi, želja po čim manj vzdrževanja in druge. Zelena pa so tudi grobna polja, omejili smo rabo kamna, za začetek bodo bolj travnata, sčasoma pa bodo vse prekrile borove iglice.

Uroš: Praviloma bi morali ohraniti obstoječa drevesa, ampak na prostoru, kjer smo načrtovali pokopališče, jih preprosto ni bilo, ker je bilo to opuščeno gradbišče.

Ana: Za gradnjo vil.

Uroš: Bilo je razrito, pust, golo. Zdaj je tukaj 150 novih dreves, ki bodo z leti, ko bodo razvila krošnje, nudila občutek in senco gozda.

Ko nastaja tak projekt, so bistvene tri strani: naročnik, projektanti in izvajalci. Komentarji o tem, zakaj je občina prekinila pogodbo z izvajalcem in izbrala drugega, so zelo različni. Predvsem se je čas gradnje podaljšal vsaj za leto dni. Koliko vplivate vi, kot avtorji projekta, na to, kaj in kako delajo izvajalci?

Uroš: Izvajalca ne bi enačil s podjetjem. Podjetje je gospodarska družba, ki ima finančni interes. Dejanski izvajalci, torej zidarji, inštalaterji, obrtniki pa so druga zgodba in na tem gradbišču so dali vse od sebe. Arhitekt k sreči komunicira večino ma z njimi in ne s podjetjem.

K sreči!

Uroš: Primer: betonerji. To je bila skupina fantov z dvema starejšima mojstroma, ki so se dnevno vozili iz Ljubljane in nazaj. Samo pomislite, koliko ur so izgubili na cesti in kako malo so bili s svojimi družinami dve leti, ko so to delali. Ko se z njimi srečuješ tedensko, se spoznaš, komuniciraš in skupaj začneš ustvarjati. Na začetku ne vedo natančno, kaj delajo, počasi pa spoznajo tebe, projekt in vidijo, da delajo nekaj posebnega. Ko sčasoma dobijo afiniteto do projekta, se začnejo truditi. Tehnologija gradnje na tem objektu, torej pranje in brušenje betona, ni enostavna. To ni način gradnje, ki ga greš lahko nekam pogledat in rečeš, tako bi. Moraš ga izumiti. Videli so, da je tisto, kar delajo, nekaj posebnega, da se za to splača potruditi. In so se! Zgodbe izvajalca z naročnikom pa so zgodbe o ekonomskih in ne človeških odnosih. Tam se vedno začnejo problemi.

Ana: Na gradbiščih obstaja hierarhija, nadzor skrbi za kakovost in za to, da se dela po projektu. Če se stvari zapletejo in ponavadi se, svetuje pri iskanju poti iz zagate. To ni nič neobičajnega.

Uroš: Občina je zelo dobro peljala ta projekt, tako z bojem za lokacijo, urbanističnimi delavnicami, urbanističnim načrtom in prostorskim aktom, natečajem, projektiranjem in tudi tekom izvedbe. Gradbeni nadzor je opravljala izkušena ekipa, ki je

pri marsikateri zadevi svetovala tudi nam.

Tudi komunikacijski vidik je bil zelo dober. Organizirane so bile predstavitve občanom, pogovori...

Ana: Ja, od vsega začetka. Občina je spoštovala odločitev natečajne komisije, se z njo poistovetila in projekt izpeljala. To je bil zadnji projekt občinske infrastrukture. Težave pa so gradnjo spremljale od vsega začetka, gradbena kriza zaradi kovida, povečana cena gradnje, zato zamik začetka za leto dni. Občina je vztrajala, ne mislim samo na vodstvo, temveč tudi na krajane. Zagotovo pa je g. Strmčnik prvi župan, ki nam je poslal zahvalno pismo za sodelovanje.

Uroš: Počasi se širi zavedanje, da javni objekt ni nekaj, kar zgradiš in daš v uporabo. Zrasti mora skupaj z javnostjo, ljudje ga morajo posvojiti in vzeti za svojega in očitno so ga. Neverjetno veliko sprehajalcev obiskuje pokopališče.

Medtem, ko ste delali ta projekt, ki bo tudi za slovensko arhitekturo zelo pomemben, ste spoznali urbanizem in arhitekturo obalnih prebivalcev. Tako kot je Mihevčeva gradnja hotelov, pa obnova Palaca, pa še kaj, delila občane, jo zdaj deli gradnja nakupovalnega centra namesto teniških igrišč. Eni pravijo, da je nakupovalnih središč dovolj in da ljudje ne prihajajo na obalo zaradi nakupov, drugi pa, da bo investitor že vedel, kaj zanj finančno pomeni gradnja in v nadaljevanju poslovanje, in če ima denar, naj ga pač da.

Uroš: Če pogledamo to, kar se v zadnjih dveh desetletjih gradi, pa ne samo na obali, je bil Mihevčev poet. Kakšna je kakovost nove arhitekture na obodu starega koprskega mestnega jedra?! Gre za razparcelirano izsušeno območje, kjer vse te

stavbe popolnoma nič ne prispevajo h kakovosti javnega prostora.

Ana: Prvi problem, ki ni vezan samo na obalo, je, da ni več prostorskega načrtovanja, da ni urbanističnega načrtovanja, da smo začeli graditi po parcelah in na pobudo zasebnih investorjev. Kdor ima denar, lahko marsikaj doseže. Tudi spremembo zemljišča iz nezazidljivega v zazidljivo. Kratkoročno, parcialno, brez dolgoročnih razmislekov o tem, kakšne bodo posledice, brez resnega razmisleka o javnem interesu, le z zlorabo. Tipičen primer tega je Magna. Drugi problem je kakovost arhitekture. Četudi je arhitektura dobra, se v tem kaosu urbanizma izgubi. Četudi kot država pristajamo na prostorski kaos, bi morali poskrbeti za javni prostor. V Kopru so na primer sicer zgradili park, ampak je slab. Premalo je sence, premalo zaščite pred burjo, nihče ni razmišljal o ekosistemskih storitvah, ki bi jih park poleg igrivosti, ki jo omogoča, lahko opravljal, in če park ni naseljen, ne služi namenu.

Uroš: Osnovna premisa je zgrešena, in to je: urbanizem naj omogoča in ne določa. To je neoliberalna logika, ki jo je posvojila urbanistična stroka. Urbanizem seveda mora določati. Določa prostorske odnose, s katerimi štiti šibkejšega v prostoru.

Ana: Predvsem štiti javni interes, ker gre za življenje skupnosti, ki ni samo seštevek posameznikov!

Uroš: Vso zgodovino je urbanizem določal na primer regulacijske linije, naklon strešin in podobno in prav s tem, ko je to določal, je omogočal razvoj. Prej kot bomo ponovno spoznali te osnove, bolje bo.

Ana: In premalo se ukvarjamo s podnebnimi spremembami. Nimamo bistvene zahteve po varstvu narave v gradbenem zakonu. Imamo zahtevo po varstvu ljudi in premoženja, po varstvu okolja, po varstvu narave pa ne. V političnem prostoru o tem govorimo, a govorjenju ne sledijo ukrepi in tudi časa ni več. Pozidati parkirišče za trgovino in vsakih 50 m² posaditi drevice, ki ima 1 m² široko krošnjo, na takem parkirišču ne bo sence, ozračje bo pregrevalo, kar bo dolgoročno poslabšalo kakovost bivanja ljudi. Vse to je narobe.

Uroš: Za slovensko obalo je morda rešitev, da se zelene površine, ki obdajajo mesta, pravilno zaščitijo in oblikujejo, ne pa nenačirano pozidajo.

Ana: Saj bo čez 20 let Koper morda spet otok, ker se bo dvignila morska gladina.

Brali bomo o stoletni zgodovini piranskega nogometa

"Misliš, da raziskuješ samo nogomet, a v resnici raziskuješ veliko več. To je pravzaprav zgodba o življenju na tem območju," pravi **Neset Dulai**. Številni ga poznajo kot trenerja in strastnega ljubitelja nogometa, drugi ga poznajo kot dolgoletnega zaposlenega v podjetju Okolje Piran, kjer je zadnji dve leti direktor. Zdaj pa se bo preizkusil še v novi vlogi pisca knjige. Za pisanje se je odločil ob letošnji stoletnici piranskega nogometa. Z gospodom Nesetom smo se pogovarjali o nogometu, 'najlepšem igrišču na svetu' ter različnih zgodbah, ki jih odkriva na svoji pisateljski poti.

Stagione calcistica 1951/52 - Pirano II classificata: Tagliapietra, Santomareo, Contento F, Kerich, Bonifacio, Stimač, Dapretto V., Razza, G. Rosso, B. Fornasaro, Duričič.

"To, kar delam, je kot analiza DNK kluba, zato sem si rekel, da moram ugotoviti, katera je tista točka, ko je nekdo rekel: 1925 se je v Piranu začel nogomet," pravi Dulai. S to mislijo je začel brskati po piranskem arhivu in pregledal vso razpoložljivo dokumentacijo tistega časa. Prebijal se je skozi gore papirjev z najrazličnejšimi te-

mami. Pri tem sta mu pomagala gospod Venčeslav Japelj in nekdanji nogometaš in trener Danilo Sergaš. "Pregledali smo vse in nismo našli ničesar," priznava Dulai. Nato so poiskali italijanskega avtorja Di Benedetta, ki je napisal knjigo o izolskem nogometu. Usmeril jih je k časopisu Il Piccolo, ki hrani digitalizirane izvode vse od

1881. Klub Izola svoje začetke uradno šteje od prve zapisane tekme 1923 — njihov nasprotnik pa je bil prav nogometni klub Piran. Piran pa svoje začetke šteje od prve uradne tekme.

Dulai je nato raziskovanje zastavil kronološko, a včasih tudi po štirih dneh brskanja po arhivih, starih časopisih in drugih dokumentih, starejših od 50 let, ne najde nobene sledi. V takih trenutkih se rad vrne v bližnjo preteklost, obudi spomine in si nabere energijo za nadaljevanje raziskav. "Podatke je treba pregledovati natančno, saj se nogometne novice pogosto skrivajo med druge teme," razloži.

Pomemben del informacij je našel tudi v knjigi Silvana Prodana "Istra vsepovsod", kjer eno poglavje govori prav o nogometu. Omenjeno je tudi nogometno igrišče v Luciji s številnimi podrobnostmi. "Tudi tako pridemo do informacij," doda Dulai.

"Odkar sem začel pisati knjigo, me poišče veliko ljudi, ki delijo svoje spomine in zgodbe. Včasih v časopisih niso pisali imen igralcev, zato iščemo stare fotografije in nato poiščemo starejše ljudi, ki bi morda prepoznali igralce." Tako se zgodba širi in dopolnjuje, vsak dan pa pridejo na dan nove zanimive pripovedi. Najstarejši še živeči član nekdanje piranske ekipe je Marjan Tomšič, ki živi v Piranu.

Preko nogometa se razkriva tudi utrip območja, ki je skozi zgodovino doživelo svoja različna poglavja. Zanimivo je obdobje po drugi svetovni vojni, kjer na podlagi priimkov igralcev opazimo spremembe v družbeni strukturi — med italijanskimi priimki se od vzpostavitve Tržaške cone B v ekipi začnejo pojavljati tudi prvi igralci s srbskimi in hrvaškimi koreninami.

VRHUNCI IN PADCI

Zgodovina piranskega nogometa je polna neodkritih zgodb. Raziskovalci so v dokumentaciji našli podatke, ki razkrivajo, da je Piran imel več igrišč: na Seči, v Luciji in Strunjanu.

V devetdesetih je Piran doživel svoj nogometni vrhunec, ko se je klub skoraj izenačil s Koprčani, ki so vedno veljali za močnejše tekmece. Športni uspehi so prinesli tudi množično podporo gledalcev, igralci pa so postali lokalni junaki.

1998 pa je klub doživel hud udarec, propad in ustanovljen je bil nov klub Portorož Piran, ki je začel v najnižji

ligi. Kljub temu je nogometna strast v mestu ostala živa.

NAJLEPŠE IGRIŠČE NA SVETU

V začetku 60-ih je nastalo nogometno igrišče, ki ga mnogi še danes vidijo kot eno najlepših na svetu — ne le Pirančani, ampak tudi obiskovalci od drugod. Dulai je prišel do originalnih projektnih načrtov: "Zanimivo je, da je projekt izpeljan popolnoma enako, kot je bil zasnovan. Projekt je pripravil arhitekturni biro Stanka Bloudka. Pri gradnji je prostovoljno sodelovalo veliko piranskih občanov," z navdušenjem pove Dulai. Piranskemu stadionu bo v knjigi posvetil posebno poglavje s pripovedmi o njegovem nastanku in gradnji.

MILICA GOLIJEVIN

Piran je v svoji stoletni nogometni zgodovini dal slovenski reprezentanci kar štiri igralce. To so Patrik Ipavec, Matej Rožič Mavrič, Andraž in Aljaž Struna, dal pa je tudi trenerja vratarjev v državni reprezentanci Danila Sergaša. Nekateri med njimi so bili tudi Dulajevi soigralci, vsak pa bo s svojo zgodbo prispeval pomemben delček k nogometni pripovedi v nastajanju.

PIRANSKI NOGOMET: MED PRETEKLOSTJO IN PRIHODNOSTJO

Njegova raziskovalna pot se nadaljuje, z vsakim odkritim dokumentom pa se piranska nogometna zgodba še bolj razkriva. Nogomet v Piranu je več kot le igra — je del mestne identitete. Z obujanjem preteklosti in vlaganjem v mlade generacije se zdi, da prihodnost piranskega nogometa le ni tako oddaljena, kot se morda zdi. Danes v Piranu članske ekipe ni, a klub se lahko pohvali z več kot 200 mladimi nogometaši do 19. leta. Športni delavci, večinoma prostovoljci, si prizadevajo otroke pripeljati v šport in jim privzgojiti zdrav način življenja ter prave vrednote.

V čast velikemu jubileju piranskega nogometa bodo letos organizirana različna srečanja in proslave. Dulai namerava svojo knjigo dokončati do novembra, še ena velika novica pa je ideja o ponovni vzpostavitvi članske ekipe.

ŠTORJE SZ ŠKRINJE BODO NOVI DOM NAŠLE V KNJIGI

Mirella Baruca,

Koprčanka - iskalka in zapisovalka štorij naših spominov.

Mirella Baruca je polna energije. To je prvi vtis o njej. Navdušijo te njene »Štorje sz škrinje« na socialnem omrežju Facebook, njene lepe fotografije, neverjetna moč povezojanja ljudi, njena želja po odkrivanju že zdavnaj pozabljenega, ljubezen do Kopra in ljubeč spomin na rojstni Trst. Njen spomin na zvok pisalnega stroja pokojnega očeta Gilda, novinarka, na ljubečo mamo in nono Vanco, ki je bila glasna in iskriča, eksplozivna kot bomba, zato so za njenim hrbotom šepetali, da je Vanca bomba. S šepetom si bil na varni strani. Prav nona je bila Mirelli navdih za zapise v knjižnem jeziku in narečju. Ko je zgodb zmanjkalo v spominu, jih je začela iskati v knjižnici, pri ljudeh in jih zapisovala še kar naprej. Koprčani so ji odpirali vrata v svoj dom, odprli pa so ji tudi srce in tako je Mirella združila svojo ljubezen do govorjene in pisane besede tudi izven poklicnega življenja. Za odnose z javnostmi je dolgo skrbela v nekdanjem Istrabenzu in na Univerzi na Primorskem, kjer je predstojnica Tajništva Univerze na Primorskem. Vedno je rada pisala, a prva zapisana zgodba je spremenila vse. V zadnjih nekaj letih se je nabralo okoli 90 zapisov, objavljenih na Facebooku, nekateri tudi v Soboti Primorskih novic in različnih glasilih, zgodbe pa Mirella še iščejo in rodila se bo knjiga, zelo poseben spomenik Kopru in njegovim ljudem.

NONA VANCA BOMBA

Je bila simbol Bošadrage, zelo posebne predela Kopra. Tam so se zbirali stari in mladi, tudi Vanca je rada zahajala med ljudi in dolge ure »čakolala« s prijateljicami. Po njeni smrti so se je ljudje velikokrat spomnili in se nasmejali na njen račun. Mirella jo zna odlično oponašati in zdelo se ji je škoda, da bi njene značilne in sočne besede šle v pozabo. Tako so leta 2021 začeli nastajati zapisi v prepletu knjižnega in narečnega jezika in zgodbe so požele navdušenje. Le kaj bi rekla nona Vanca Bomba, če bi vedela, da je postala lik zapisov na družbenem omrežju, v časopisu in kmalu tudi v knjigi? »Verjetno bi najprej zagodr-

Foto Tadej Stojnšek Lazar

njala 'Mati moja, kaj treba, da usi use znajo!', potem pa bi prijateljicam ponosno govorila, da se je 'unuka hitla po oču' in da je 'lepo deštro, ki piše pu dumače!' To, da je zvezda teh zgodb, bi ji laskalo, a bi ji bilo tudi nerodno, saj se ni izpostavljala, pa čeprav je bila glasna in jezikava.« Bila pa je tudi mehka kot kruh in eksplozivna kot bomba. Ko si je Mirella kdaj drznila omeniti vzdevek »bomba«, je tekla po stopnicah in metla z noninimi kletvicami za njo. Nona je bila navdih. Kmalu pa je Mirella šla k ljudem v njihove domove. Kako radodarni so bili z zgodbami, kako sprejemajo zapise o njih? »Čudovito je, ko ti sogovornik ob zaključku klepeta pove, da si bo ta dan zapomnil, da sem ga z obiskom osrečila. Nekdanja vzgojiteljica iz Pionirskega doma je od sreče zajokala in me prosila, naj pridem še kdaj na obisk. Ko sem pisala zgodbo o gospe Luciani, ki je od leta 1968 do 1998 imela 'botegin z verduro' v Čevljarski ulici, sem izvedela, da je njena snaha Milka, ki je pred kratkim preminula, s hčerko Suzano živela nasproti zelenjavne trgovine v isti hiši kot moja nona do leta 1959. Najbrž celo v istem stanovanju. Prav v tej stavbi se je moj nono smrtno ponesrečil ob padcu po strmih stopnicah. Včasih se ob takih naključjih naježi koža.

Moj pred kratkim preminuli sogovornik Isa je potem, ko sem zgodbo o njegovem očetu objavila, rekel: 'Ko bo knjiga, kupim deset izvodov!' Pa sem se mu nasmejala, kaj bo z njimi. Ponosno je rekel, da jih bo poslal vsem sorodnikom. Posebna vez se stke z ljudmi, zato sem prepričana, da bo knjiga del vseh, ki v njej nastopajo, njihovih svojcev, prijateljev ... «

KNJIGA

Najprej so bili zapisi na Facebooku, ki jih spremlja več kot 2000 članov skupine Štorje sz škrinje, potem so bili zapisi v Primorskih novicah, ves čas pa vzpodbude bralcev, naj vendarle napiše knjigo. In jo bo. Mirella se ne ustavi: »Knjiga bo kombinacija kulturne dediščine in posebnega humorja none Vance Bombe. Zapisi so začinjeni z dialogi v narečju, bogatijo jih fotografije družinskih arhivov. Treba bo narediti izbor, a bralci prve knjige Štorje sz škrinje ne bodo prikrajšani, saj bodo vse zgodbe lahko prebrali in pogledali tudi na moji novi spletni strani. To je projekt, ki se širi na vse strani, idej mi ne zmanjka, le časa in sredstev je vedno premalo za njihovo uresničitev.« Pomembno je, da ljudje in naše zgodbe ne gredo v pozabo. To je naša dediščina, tako krepimo zavedanje o svojih koreninah: »Koper je bil nekoč kraj, kjer smo se skoraj vsi poznali. S priseljivanjem ljudi od drugod se je domačnost porazgubila, a v naši četrti, Bošadrugi, smo ljudje med seboj še vedno povezani in nove družine se asimilirajo, želijo biti del skupnosti. Duša mesta

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

Foto Matia Ščukovt : Elvis Poniš, Mirella in Alex Dee Groove, ki pod imenom Master Mix skrbijo za plesno kulturo vseh generacij

smo ljudje - tisti od anbot in tisti 'novi'. Če odnose negujemo, je življenje v skupnosti lepše in lažje.« Predstavitelj knjige bo velik dogodek, posvečen vsem ljubiteljem Istre in narečne besede. Celo nekaj nastopajočih ji je že potrdilo sodelovanje.

GLASBA

Mirella je zelo ustvarjalna. Piše, riše, pleše, poje, fotografira. V zibelko ji je bila položena ustvarjalnost, na srečo pa tudi radovednost. Pomemben del njenega življenja je prav glasba: »To je tudi lepa zgodba. V mojih najstniških letih je mladina imela na voljo številne možnosti za druženje. Najprej osnovnošolske plese, nato plese v koprskem Circolu in MKC-ju, potem nedeljske matinee,

kasneje pa še vse konce tedna v diskotekah. Danes je to misija 'nemogoče'. V slovenski Istri ni prave diskoteke, popolnoma pa se je tudi spremenila kultura druženja. Pristna srečanja so nam ukradli zasloni, prav zato se skupaj z dvema somišljenikoma, ki sta prepoznavna deejaya Elvis Poniš - DJ Elvis in Aleš Pelicon - DJ Alex Dee Groove, pod imenom Master Mix, trudimo oživiti plesišča, začeni pri mladih z izvedbo šolskih plesov, matinej, plesnih disco večerov za vse generacije z glasbo 80-ih in 90-ih, pa tudi drugih žanrov.« Mirella z glasbo lepša vsak dan sebi in drugim, s knjigo pa jo morda čaka najtežji del poti. Zgodbe so že napisane, treba bo najti založnika in pokrovitelje, a bo zmogla. »Že od malega sem se morala znati postaviti na lastne noge, v življenju mi ni bilo nič podarjeno. Oče mi je vedno govoril, da moram biti delavna, poštena in vztrajna. Vsega sem se držala in te vrednote prenesla na moja sinova, ki ju vsakič spomnim, naj po svetu hodita z odprtimi očmi in velikim srcem.« Srečno Mirella, srečno Štorje sz škrinje .

Mirella z nono Vanco in mamo Tončko

TOMAŽ PEROVIČ

KOLUMNA, KI JE NE BOSTE PREBRALI

V Sloveniji je gostoval eden največjih mislecev sodobnega sveta, Francis Fukojama, ki v svoji novi knjigi razmišlja o liberalizmu, ki je zaznamoval razvoj naše družbe po letu 1945, in krizo, v kateri se je znašel. Določil ga kot "vladavino prava, sistem formalnih pravil, ki moč izvršne oblasti omejujejo, tudi če je bila ta izvršna oblast demokratično legitimirana na volitvah". Liberalizem tako poudarja pravice posameznikov, da si prizadevajo za lastno obliko sreče brez poseganja oblasti. Sistem je takšen zaradi različnih razlogov, ki jih briljantno opiše in poveže v veliko krizo. Zapisal je tudi, da imamo danes »opravka predvsem z ogromno delovanjem zgolj iz lastnega interesa. Vladajoči si želijo le še več moči ali pa še več bogastva in v osnovi jih vodi zgolj to.«

Zakaj si recimo ena stranka želi referendum, s katerim bi nagrajenim umetnikom z najvišjim priznanjem za umetniško ustvarjanje, kar jih pozna naša država, vzela predlagane dodatke k njihovi pokojnini?

Mimogrede, referendum nas bo stal toliko, kolikor bi znašali njihovi dodatki v vsaj naslednjih šestih letih, po eni razlagi, pa bi, tako in tako, tudi če zmagajo na referendumu, samo ponovno uveljavljali zakon iz 1974, ki tudi predvideva njihove pokojnine. Skratka, očitno ne gre za vsebinsko vprašanje, ki bo usodno vplivalo na razvoj naše družbe, ampak za nekaj drugega. Vsaka hierarhično delujoča organizacija potrebuje redne vaje. Gasilci, reševalci, vojaki, sistem civilne zaščite potrebujejo redne vaje, da preverijo, ali njihov sistem deluje ali pa ga je treba popraviti, če se slučajno zgodi kaj resnega in bodo svoje znanje morali uporabiti v resni situaciji. Ta referendum je točno to. Politična stranka pač potrebuje vaje (referendum) pred resnim dogodkom (volitvami).

Če plačujemo za vaje gasilcev, reševalcev, policajev in vojakov, zakaj potem ne bi plačevali še vajo politične stranke, pa čeprav je to nekaj milijonov eurov draga vaja. Čas pred referendumom ne služi več za izmenjavo argumentiranih trditev, ampak je bolj namenjen hranjenju ljudi z zadevami, za katere ni niti najmanj pomembno, če so resnične.

Fukojama, ki sem ga tukaj verjetno malo zlorabil, v intervjuju za MMC pove tudi, da če uporabljate družbena omrežja, vam je zagotovo znana situacija, da ima v primeru premišljene objave o resni temi, ta običajno zelo malo odziva, saj le malokdo upošteva take objave. Toda v trenutku, ko začnete nekoga napadati ali objavljati škandalozne zadeve, lahko naenkrat pritegnete veliko pozornosti oziroma jo usmerite nase. Mislim, da smo ustvarili tak svet.

KATJA PEGAN

ČUJE SE ODMEV KORAKOV

Danes sem z vznemirjenostjo mladega človeka ves dan odpirala Instagram in različne televizijske postaje, da bi bila vsaj malo tudi jaz v Beogradu, mestu, ki je na Marčeve ide v svoje naročje sprejelo vse te lepe mlade ljudi. Posebni so prav vsi, in nekako neopisljivi. Morali bi biti jezni in zaskrbljeni, pa niso. Morale bi jih boleti roke od zastav in napisov, ki jih ure in ure nosijo nad glavami, morale bi jih boleti noge, oni pa po vseh kilometrih, ki so jih naredili do svojega cilja, in celodnevnih protestih v telovadnicah, kjer spiyo, pred spanjem še plešejo kolo.

Radostni in nasmejani so, na poti objemajo babice in dedke, ki se jim s solzami v očeh zahvaljujejo, da zaradi njih ne izgubljajo svojega dostojanstva, saj so v vseh teh letih vladavine neimenovanega (človeka, ki ga študenti nikoli ne imenujejo) ostali brez sredstev za življenje, svobode in spoštovanja. In ti mladi ljudje jim ga vračajo s pesmijo, objemi in veseljem. Res je, da imajo Srbi poseben odnos do otrok. Kar pomeni, da se jim lahko zgodi kar koli – ampak otroci so nedotakljivi. Tega se zaveda tudi neimenovani, baje stručko za vse vrste manipulacij in političnih sprevrženosti, ki so se v času vsesplošne neumnosti in nesramnosti razpasle po vseh pisarnah tega sveta; od malih občinskih do velikih ovalnih. Torej, če hoče zmanipulirati proteste, potrebuje pomoč. In ker so poleg večine vseh prebivalcev študente podprli tudi vojni veterani (pripadniki 63. padalske brigade so jim dali svoje baretke) pa tudi najelitnejša protiteroristična enota SIJ je neimenovanemu v brk zabrusila, da jih bodo varovali tudi z orožjem, medtem ko so na policiji prav tako jasni: »nečemo da bijemo našo decu« (ne bomo topli naših otrok), neimenovanemu ne ostane kaj dosti, razen tistih fake študentov, ki dobivajo dnevnice (hvala Instagram), da ždijo v parku pred skupščino. In seveda strah, ki ga lomí. Nekje zelo od zadaj se čuti, da izgineva, morda ga veliki lastniki ne bodo poslali le na klop, morda ga bodo žrtvovali.

Skoraj absurdno se zdi, da študenti že štiri mesece pešačijo po Srbiji in vztrajajo pri svoji zahtevi – odgovornosti za smrt ljudi pod nastreškom v Novem Sadu. Znova in znova zahtevajo eno in isto: odgovornost in normalno delovanje institucij. Pametni so in artikulirani. Neulovljivi so, ker ni ničesar za njimi, iz njih sije radost, ki je lepa in dobra, lastnosti, ki se jih v politiki prezira in podcenjuje; neimenovani ni razvil ne strategije ne taktike boja proti tem lastnostim. Morda pa so to »neki novi klinici, ki se ne prodajajo« (neki novi fantje, ki se ne bodo prodali), kot je preroško pel Balašević. Morda pa so to vesoljci, ki so končno prišli in si za svoj pristanek izbrali Srbijo. (Vanja, vidiš, da so prišli! Sem vedela, da nekoč bodo!)

Po njej hodijo in prepevajo, se objemajo in plešejo. Zanje zvonijo cerkveni zvonovi, zaradi njih je danes Beograd najbolj posvečeno mesto na svetu.

LEON MAGDALENC

NATAŠA IN ROBERT

Ob zadnjih smešnih podtikanjih, kdo je bolj državotvoren in kdo manj, ki sta jih javno izrekala predsednica države Nataša Pirc Musar in predsednik vlade Robert Golob, je na mestu eno vprašanje. Ali je za državljane koristno, če se predsednica in predsednik vlade ne marata? Je fino, če v mnogih stvareh ne tulita v isti rog? Prvi odgovor je, da to ne pelje nikamor. Priča smo nič kaj simpatičnemu drsenju v zdravarstvo, vrstijo se podtikanja in na koncu smo priče klasičnemu slovenskemu dualizmu "mi in oni" in pojasnjevanju, kaj je kdo res rekel, kaj kdo mislil in kako je to drugi sprejel. Naj spomnim, nazadnje je šlo za izbiranje guvernerja ali guvernerke Banke Slovenije. Predsednica predlaga kandidata, koalicija ga ne sprejme, koalicija zahteva svojo kandidatko in predsednica še razmišlja o tem. Eni bi v tem videli klasično nagajanje, drugi pa v vsem skupaj vidijo nemoč tistega, ki je bil edini izvoljen neposredno od nas, državljanov. Nekdo, ki smo mu podelili večinski glas, ne more skozi parlament spraviti ničesar. Predsednica je navadna brezzoba tigrice, ki je vedno odvisna od volje vladajoče koalicije s predsednikom vlade na čelu. Obstaja nasproten odgovor. Fino je, če se predsednica in predsednik ne strinjata. To je znak, da minimalni demokratični standardi še živijo v tem prostoru, da ni vse v moči, preglasovanjih in strankarsko-koalicijskih računih, da naj bi še vedno veljali argumenti, stroka, integriteta, ugled, znanje in ne le partijska izkaznica ali javno izrekana lojalnost. To državo smo zafurali takrat, ko je pred več kot tridesetimi leti ugledni politik izjavil, da ni pomembno, če kandidat kaj zna, pomembno je, da je naš. In še bolj zafurali takrat, ko je bivši predsednik Borut Pahor molčal in gledal stran, ko so se rušili mnogi demokratični standardi. Pristal je na vse, kar se je v koronskih časih spomnila Janševa vlada. Tudi na pozive, da se mora oglasiti, se ni odzval in je raje delil svoje instagram podobe. Verjamem, da bi si mnogi želeli, da bi bila vloga predsednice v tej državi popolnoma obrobna. Simbolna in protokolarna. Brez teže bi malo govorila, koga odlikovala in še koga pomilostila. Vsi njeni predlogi, ki ne bodo po godu koaliciji, pa bodo gladko pogoreli. Potem pa dobi porcijo očitkov, da ni dovolj državotvorna. Kako si mali janezki in robertki predstavljajo domoljubje, je tako ali tako druga zgodba z eno skupno poanto: kar jaz rečem, je prav. Vsi bi bili mali avtokrati, mali narcisi in mali zapeljivci. Prav nič državotvorno ni sramotno dejstvo, da v trenutku, ko pride predsednica v parlament predstaviti svoja stališča, klopi zapustijo tako opozicijski poslanci kot člani vlade. Bolj jasnega sporočila o tem, kaj si mislijo o njeni vlogi, ni možno dobiti. V opisu del in nalog predsednice države je tudi zapis, da s svojo besedo vpliva na stanje duha v državi. Ja, za besedo gre, ki jo mnogi gladko pojejo in se sklicujejo na dejanja. Teh dejanj pa od nikoder.

DORJAN MARUŠIČ

PRIHAJA POMLAD, TUDI V ZRAVSTVO

Tokrat pišem kolumno v zadnjih urah, tik pred rokom oddaje. Razlog tiči v poplavi novic s področja zdravstva.

Katera je bolj vroča? Alarmantno rdeče zaključne bilance slovenskih bolnišnic, dodatno plačilo 30 milijonov obema kliničnima centroma, želje po stomilijonskih naložbah za obnovo naše največje bolnišnice, skoraj vsak drugi zdravnik in zobozdravnik je že podpisnik opozorilnega pisma poslancem o posledicah sprejema zakona o zdravstveni dejavnosti, padec nujne medicinske službe v Tolminu. Verjetno v očeh posameznega pacienta ali državljana omenjena problematika ni pomembna, morda spregledana. Do obrata pri slehernem pa pride v trenutku, ko se mu zalomi zdravje in si seveda želi rešitve v najkrajšem možnem času in z najboljšim možnim optimalnim izidom zdravljenja, najvišja točka posameznikovih prioritet glede zdravja. Družbena skrb za zdravje vseh nas zahteva, da se je potrebno navedenih uvodnih problemov lotiti v zaupanja vrednih krogih strokovnjakov širokih profilov. Z uporabo vsaj zdrave pameti, ki mora odriniti preprost populizem izven javnih prostorov in razprav. Kot zdravnik in matematik sem naravnani na reševanje problemov, ki se morajo ob predpostavki dobrega poznavanja sistema, začeti z analizo problema. V medicini z jemanjem anamneze, pripovedi in težav bolnika. Tu je izjemno pomembno ločiti med simptomi in znaki. Razreševanje bolnikovih simptomov preko ugotovljenih znakov med pregledom mora usmeriti diagnostiko na uspešno zdravljenje. Zakaj je to tako težko prenesti v reševanje problemov skupnosti, sistema? Zakaj ugajanje premaga razum? Obrnimo se k problemu samostojnih podjetnikov. Njihov razcvet v vseh dejavnostih je bil vzpodbujen z izjemno ugodno davčno obremenitvijo, skoraj razbremenitvijo. Večina samostojnih podjetnikov si je status uredila s soglasjem državnih inštitucij. Morda je bilo to res najbolj izraženo na področju zdravstva, a pri veliki večini z uradno podeljenimi dovoljenji regulatornih organov. Sedaj pa retrogradna reperkusija! V kolikor se je pristopilo k retrogradnemu iskanju krivcev, bi bilo potrebno proučiti celotno verigo, vse korake in ne samo končnega samostojnega podjetnika. Revolt je pričakovani, odklonilno pozicijo kaznovanih in potencialno kaznovanih pa vsaj razumeti. Prav zato obstaja dvom ali celo strah pred napovedano moramo strogo ločitvijo oziroma razmejitev znotraj zdravstva. Žal ne gre za regulacijo! Analiza zdravstvenih sistemov v svetu s poudarkom na članicah EU, pripravljena v strokovnih krogih državnega zbora, je napovedna. V EU so se članice odločile za regulacijo delovanja na zasebnem trgu, ne za prepoved. Pomembno vodilo sta bili izkušnji Portugalske in Češke, kjer sta vladi uvedeno popolno prepoved dela javnih zdravstvenih delavcev v zasebnem sektorju kmalu umaknili. Tako bo Slovenija postala edina članica EU, kjer bo prepovedano delo vsem redno zaposlenim v javnem zdravstvenem sistemu na zasebnem trgu. Posledic si nihče ne upa ali noče napovedati. Zagotovo pa velja, da jih bodo občutili pacienti, v kolikor bo do njih prišlo! Nesposobnost uvedbe ustreznega nadzora ne more biti izgovor za uvedbo prepovedi.

Ostržek ujet v digitalni svet

Gledališče Koper bo kmalu predstavilo novo uprizoritev brezčasne zgodbe Carla Collodija, *Ostržek*, v sodobni preobleki. Režiser Jaka Ivanc je tokrat naslovnega junaka postavil v vlogo otroka, zasvojenega s pametnim telefonom. S tem želi občinstvu približati problematiko prekomerne rabe tehnologije in njen vpliv na mlade generacije.

"Ostržek danes ni več simbol laži, ampak otrok, ki je tako zasvojen z ekranom, da sploh ne zazna sveta okoli sebe," je povedal Jaka Ivanc za prilogo Primorskih novic Tantadruj. Po njegovih besedah predstava nagovarja vse generacije, saj se lahko vsakdo poistoveti z njenim sporočilom. To je, da so pametni telefoni postali nepogrešljiv del vsakdana, a njihova prekomerna uporaba lahko vodi v zasvojenost, osamljenost in težave s koncentracijo. Sodobni *Ostržek* namesto potikanja po gozdu in srečevanja z nevarnimi liki svoje dni preživlja na telefonu – vse dokler ne spozna, da mu resnični svet polzi iz rok. Pre-

MATEJ
SUKIČ

miera bo aprila v Gledališču Koper. V predstavi nastopajo Luka Cimprič (v naslovni vlogi), Mojca Partljič, Sara Gorše, Blaž Popovski, Mak Tepšič in Igor Štamulak. Koprski *Ostržek* bo več kot le otroška predstava – odpira vprašanja, ki so danes bolj aktualna kot kdajkoli prej. Medtem ko se svet vse bolj digitalizira, nas gledališče vabi, da se ustavimo, pogledamo stran od zaslonov in se potopimo v magični svet odrskih desk.

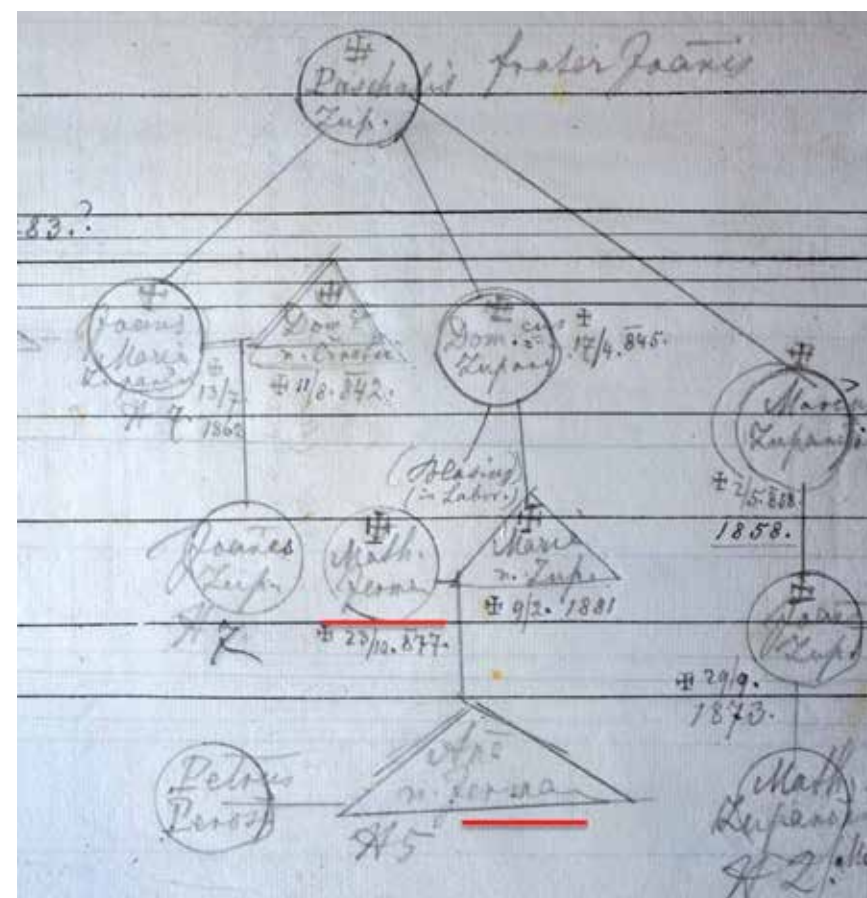

ISTRSKI PRIIMKI

Jerman, potomec Hermana ali ...

Priimek Jerman izvira iz imena Herman. To je najbolj stara in najbolj uveljavljena razlaga.

TINO
MAMIĆ
prof. zgodovine in sodni
izvedenec za rodoslovje

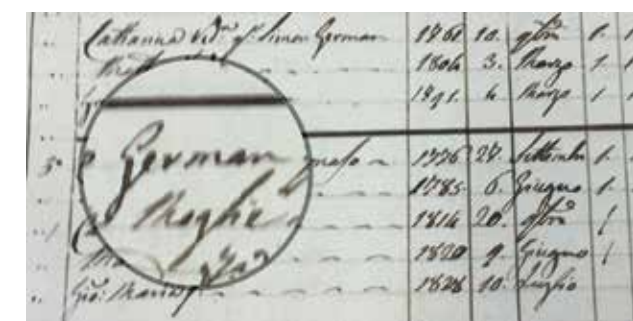

RODOVNIK, KI GA JE LETA 1882 NARISAL ŽUPNIK NA POMJANU PRI KOPRU IN UGOTOVIL STOPNJO SORODSTVA MED ŽENINOM IN NEVESTO. CERKVENE MATIČNE KNJIGE SO BILE V ZGODOVINI POMEMBNE TUDI ZARADI PREPREČEVANJA POROK MED BLIŽNJIMI SORODNIKI. V TEM PRIMERU JE ŠLO ZA RODBINI ZUPANČIČ IN JERMAN IZ FIJEROGE. DRUŽINSKO KNJIGO HRANI ŠKOFIJSKI ARHIV KOPER (ŠAK Ž POM SA 1, 1839)

Priimek ima v Sloveniji več svojih izvornih točk, zato vsi Jermani morda niso potomci Hermana, posebej pa ne istega Hermana. Jerman je lahko bil tudi potomec Jeromna ali Romana.

Četrta možnost pa je, da gre za nemškega priseljenca, Germana. Nemško govoreči priseljenci, ki jih je bilo v slovenski zgodovini veliko, niso poselili samo Kočevja, marveč tudi marsikatero zaradi srednjeveške

kuge opustelo vas na Krasu in v Istri. Na to še danes spominjajo priimki Švab, Nemeč, Pahor, Gec ... V 18. stoletju so v slovenski Istri priimek Jerman pisali kot German, kar nakazuje možnost, da gre za potomce nemškega, germanskega kolonista. V Šmarjah, ki so gnezdo priimka, obstajata oba priim-

ZAPIS V DRUŽINSKI KNJIGI ŽUPNIJE KOŠTABONA IZ LETA 1830 KAŽE NA MOŽNOST, DA JE PRIIMEK NASTAL IZ BESEDE GERMAN, NE PA IMENA HERMAN. V VASICI PLANJAVE STA NAJPOGOSTEJŠA PRIIMKA NEMAC IN JERMAN, KI SO GA PRED DVEMA STOLETJEMA PISALI GERMAN. PRIIMEK NEMAC NEDVOMNO KAŽE, DA SO SE V VAS NASELILI NEMŠKO GOVOREČI KOLONISTI. ZAPIS S ČRKO G PA TUDI PODPIRA TEZO V PRID GERMANU, NEMCU, NE PA HERMANU. KNJIGO HRANI ŠKOFIJSKI ARHIV KOPER (ŠAK Ž KŠT SA 1, STR. 23).

ka. Iz Jermana in Germana so nastali tudi primki Jermaniš, Jermančič in Germanis.

Ime Herman najdemo v Kopru že leta 1182, ko ni bilo še priimkov: Ermanus. Ime je nastalo kot sestavljenka, HARIMAN v starovisokonemščini: HERI pomeni vojska, MAN pa mož, torej vojščak ali vojskovodja. Čeprav je prvi znani Herman vojskovodja germanskega plemena Heruskov, ki je umrl pred točno dvema tisočletjema, pa so mu to ime nadeli precej kasneje. V resnici se je imenoval Arminius, ki pa s Hermanom nima nobene zveze. Prvič najdemo ime Herman v 8. stoletju: Hariman, Heriman, Hairman, Herman. V drugih jezikih pa francosko Armand, špansko Armando, italijansko Ermanno.

Na Slovenskem ga v obliki priimka prvič najdemo leta 1507 v Gorenjem Cerovem v Goriških brdih: kmet Michel des Herman.

V Sloveniji živi 1690 Jermanov, največ v Ljubljanski kotlini (475) in na južnem Primorskem (433). Na svetu živi več kot 6400 Jermanov, a ne gre samo za slovenske Jermane, ampak so mnogi nastali povsem samostojno. V ZDA živi 2030 Jermanov, v Veliki Britaniji 530, v Indoneziji 280, na Češkem 160, v Maleziji 140 in Nigeriji 70. Lahko pa s slovenskimi Jermani sorodstveno povezujemo hrvaške, ki jih je 220. Njih gnezdo je namreč okolica istrskega Buzeta, kje so živeli tudi Slovenci.

GLAVNI SOMMELIER V NAJBOLJŠEM HOTELU NA ŠKOTSKEM

Izjemno življenje in kariera mladega Erazma Ocvirka

Čeprav je še mlad, šteje rosnih šestindvajset, Ljubljčan Erazem Ocvirk že pomembno kroji svetovno gastronomijo. Po izobraževanju na prestižni vinski akademiji v Haagu si je izkušnje nabiral v prestižnem hotelu Puerto Romano v Marbelli, zadnja leta pa je vodja sommelierjev v najbolj prestižnem hotelu in golf igrišču na Škotskem The Gleneagles Hotel. Zadolžen je za izbiro vina in svetovanje glede hrane šestim hotelskim restavracijam, kjer v slogu »old money« razvajajo najbogatejše ljubitelje golfa in izvrstne kulinarike. Z mnogimi gosti se tudi spoprijateljijo, večkrat ga povabijo na svoja praznovanja in zabave, da jim naredi vinsko spremljavo. »Za zdaj mi je lepo, saj se moram še veliko naučiti. Ko pa si bom zaželel novih izzivov, bom šel v dežele, kjer se vinska kultura šele razvija, denimo Avstralijo, Tajsko, Hong Kong ...« pove postavni mladenič.

Na začetku ni dalo nič slutiti, da bo simpatičnega mladeniča potegnilo v svetovni gastronomski svet. »Odraščal sem v Ljubljani, obiskoval Gimnazijo Poljane, nato pa sem se vpisal na Višjo strokovno šolo za gostinstvo in turizem v Mariboru. Nato pa sem se prijavil še na znano hotelirsko šolo na Nizozemskem – Hotelschool the Hague. Prav nič težko mi ni bilo iti pri dvajsetih v tujino, saj so me od malega pošiljali na tečaje angleščine, tako da sem bil vaju biti sam daleč od doma,« se spominja Erazem in dodaja, da ga je vino zanimalo že od polnoletnosti dalje, ko je lahko zakonito spil kakšen kozarec. Leto kasneje pa je že začel obiskovati pokušanje vin – wine tasting. Tako je počasi gojil ljubezen do vina in nabiral znanje.

VINO GA JE POVSEM POSRKALO VASE

»Vino mi je bilo nerešljiva uganka glede sort, regij, držav, ki ga pridelujejo. Ko sem se enkrat vrgel v to in začel nabirati znanje, spoznavati nove okuse, me ni moglo nič ustaviti. Že med študijem sem opravil prvo stopnjo tečaja za sommelierja, pa še drugo, tretjo ... Več znanja, kot sem dobival, bolj me je zanimalo,« pripoveduje Erazem in dodaja, da doma nihče od njegovih najbližjih nima nobene druge povezave z gastronomijo kot to, da so ob posebnih priložnostih radi spili kakšen kozarec. Oče je namreč oglaševalec, mama je delala pri njem kot PR, sestra pa študira medicino. »Ko sem stopil na to pot, najprej niso bili najbolj navdušeni, saj so želeli, da najprej končam šolo in grem potem dalje, vendar me je vino tako posrkalo vase, da sem vedel, da moram pustiti šolo in se posvetiti vinu. Domačih nisem poslušal, saj se mi je zdelo, da bi z zaključevanjem šole izgubil preveč časa in strasti. To sem

MLADENIČ UŽIVA KOT VODJA SOMMELIERJEV V ENEM NAJBOLJŠIH GOLF IGRIŠČ IN HOTELOV NA SVETU, THE GLENEAGLES HOTEL NA ŠKOTSKEM, KJER NOČITEV STANE VEČ TISOČ EVROV.

jim lepo razložil, malo je bilo še godrnjanja, čez kakšno leto pa so spoznali, zakaj sem to naredil in od takrat me podpirajo,« je zadovoljen Erazem, ki je že med študijem začel delati vinske klasifikacije, zelo mlad je naredil tretjo stopnjo, ki je bila velik zalogaj, in začel delati kot sommelier.

VINO POVEZUJE LJUDI

»Vino ne predstavlja samo strasti in pijače, temveč je odlično za povezovanje ljudi, prijateljstvo, prijetno vzdušje, skratka je socialni izdelek. V vsaki kapljici je veliko trdega dela, pa tudi zgodba pridelovalca. Ko ga kupuješ, kupuješ tudi vinarjevo zgodbo, ki jo potem z veseljem posreduješ dalje,« razlaga Erazem, ki na vprašanje, katero vino mu je najbolj všeč, odgovori, da je to tako, kot če bi mam desetih otrok vprašali, kateri ji je najljubši. Nima najljubšega vina, a se mu je zelo vtisnilo v spomin vino iz regije Wachau na severu Avstrije, kjer pridelajo največ zelenega silvanca in rizlinga. »Bilo je tako dobro, da sem si rekel, da se moram s tem ukvarjati, če je še kaj podobnega drugje,« se smeji Erazem, ki med slovenskimi vini obožuje vina Marjana Simčiča ter Mariniča iz Goriških brd in jih redno tudi priporoča svojim strankam. Erazem je bil na začetku svoje poti najprej glavni sommelier v dveh restavracijah z Michelinovimi zvezdicami, nato pa je dobil ponudbo iz Španije.

SANJSKE PRILOŽNOSTI

»Sprejel sem jo in se brez težav preselil v Marbello, kjer sem ob delu v enem najbolj znanih hotelov v Španiji, Puerto Romano, nadaljeval še s četrto stopnjo in diplomo. Živel sem svoje sanje – delal sem z najvišjim možnim prestižem in imel odlično priložnost za učenje, obenem pa sem se učil pri izjemnem sommelierju Matteu Montoneju. Na koncu, ko sem dobil značko, sva se začela pogovarjati. Dobil sem še ponudbo za delo v The Gleneagles na Škotskem, ki je eden najboljših hotelov na svetu. Hotel je na škotskem podeželju, z najbolj znanim igriščem za golf, kjer se srečujejo, družijo in uživajo znani in bogati. To je svet, ki je v Sloveniji nepredstavljen – restavracije so v slogu Titanika, umetelno opremljene, uporablja se veliko flambiranja, prekajenega lososa režejo ob gostovi mizi ...« našteva Erazem, ki vodi skupino osmih sommelierjev. Ker ima zdaj bolj menedžersko funkcijo, ni več toliko z gosti kot na začetku, le s tistimi, ki jih pozna in si ga zaželijo. Njegov delovnik se začne ob dveh popoldne, ko pride v hotel, pregleda vinsko klet, preveri, če so prišla naročila, pogleda rezervacijsko listo in posebne želje, nato v glavni restavraciji pozdravi osebje in sommelierje, pripravi briefing in pomaga pripraviti vse za nemoten potek dela zvečer. Sprejema tudi vinarje, ki se pridejo predstaviti, in poskuša njihova vina. »Zvečer pa je servis na polno. V glavni restavraciji sem do konca servisa, nato pa organiziram še kakšno poskušnjo vin, naročam vina za naslednji dan,« razlaga Erazem, ki se odlično znajde v svetu ultrabogatih.

ANDREJA COMINO

MED PREMOŽNEŽI KOT RIBA V VODI

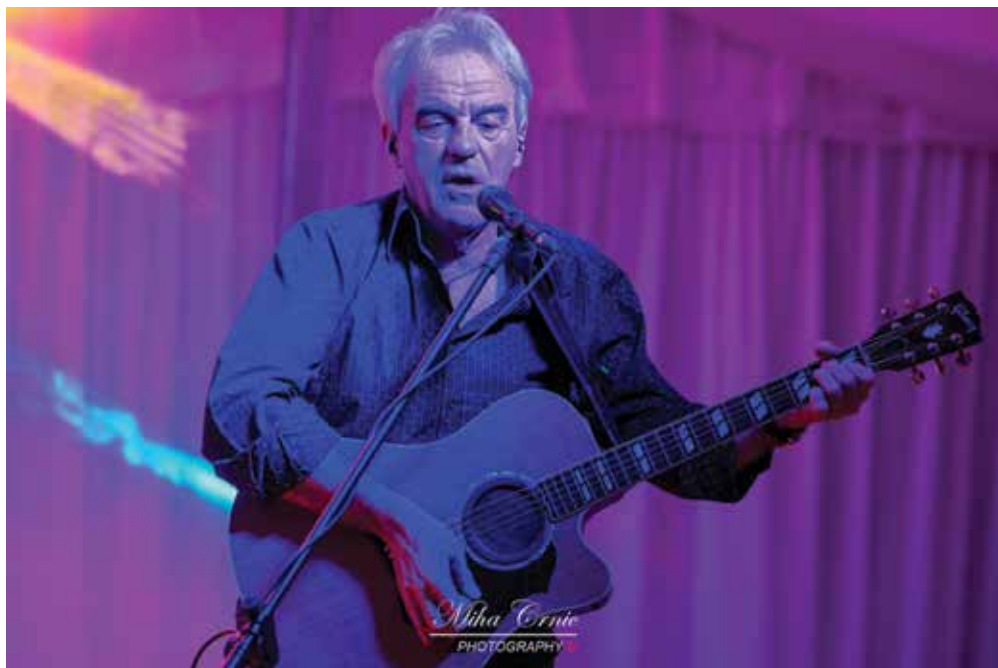
»To so najbolj krasni ljudje tako za pogovor kot družbo. Tisti, ki imajo res veliko, imajo manire in užitek se je družiti z njimi. Sam nisem tak, da bi preveč rinil v ljudi, brez težav pa klepetam z njimi. Z mnogimi smo se tudi spoprijateljili in radi me povabijo na gala dogodke, wine tasting, rojstne dneve, hodim k njim na dvorce, velikokrat pa jim pomagam tudi pri cateringu,« razlaga Erazem, ki je moral zaradi narave svojega dela malo spremeniti slog oblačanja in nositi bolj elegantna oblačila. Mladenič je zadovoljen, da si je s svojim delom sam odprl (poklicna) vrata. Lani je bil drugi najboljši mladi sommelier v Veliki Britaniji, letos bo naskakoval prvo mesto, tako da se zdaj pripravlja na to tekmovanje. »Vedno lahko nekaj počneš in se izboljšuješ,« pravi mladenič, ki se v Slovenijo vrača enkrat, dvakrat na leto. Večkrat pa ga pridejo obiskat njegovi najbližji. Erazem, strastno željan učenja, pa je zazrt v prihodnost: »Ni mi pomemben denar, nisem navezan na materialne dobrine, ampak me zanima, kje bom lahko najbolj napredoval in pridobil največ znanja. Tu, na Škotskem bom ostal še kakšno leto ali dve, da se naučim, kar se še lahko, nato pa se bom napotil k novim izzivom mogoče v London, ki je vinska meka za ves svet. Tudi Avstralija, Hongkong ali Tajsko, ki se šele postavljajo na vinski zemljevid sveta, ne bi bile slabe. Bomo videli sproti,« optimistično zaključuje.

SANJE SO ŠE VEDNO ŽIVE

Valter Peric
med glasbo in financami

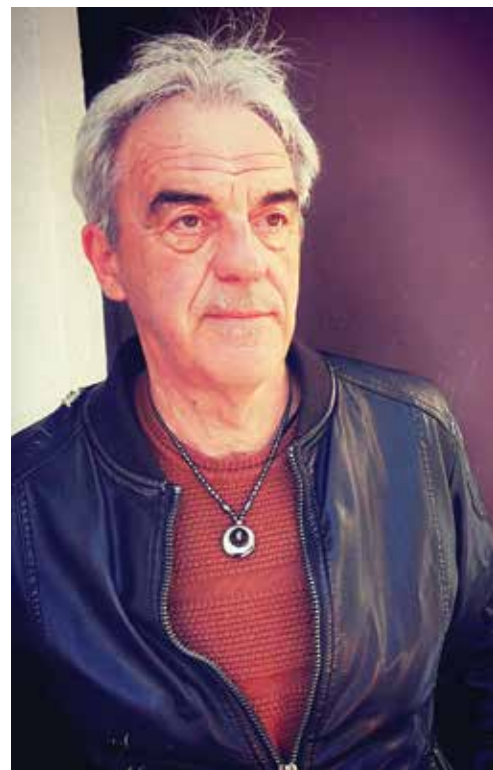
Pri vsem, kar počne, ga od malega vodi strast, pa naj gre za kitaro, ki jo je prvič vzel v roke že kot mulček, ali številke, ki se jim kot finančnik posveča doma in v tujini. Čeprav je zaradi dela nenehno naokoli, se Valter Peric rad vrača v rodni Portorož. Želi si, da bi zaspano turistično mesto imelo več strasti in ljubezni do glasbe, da bi se ljudje družili ob kakovostni glasbi, zato skuša pristaviti čim več svojih kamenčkov v ta velik in pisan mozaik.

Čeprav ga življenjska pot že dolgo pelje po vsem svetu, je Valter Peric še vedno eden najbolj prepoznavnih obrazov Portoroža. »Mesto rož moje mladosti je bilo v poletnih mesecih idiličen kraj, ki se je razcvetel v turistično oazo. Mi, mulčki, smo se temu prilagodili in hrepeneli po lahkotnosti, družinjah z dekleti, ki so prihajale, neskončni brezskrbnosti,« se spominja Valter, ki je že zgodaj začutil ljubezen do glasbe. Sprva s poslušanjem, nato z igranjem.

KAKOVOSTNA GLASBA NA
PRETIHOTAPLJENI OPREMI

»V sedemdesetih in osemdesetih letih je bil izziv priti do dobre opreme za poslušanje. Takrat se pri nas še ni dobilo dobrih hifi naprav, zato smo izkoristili vse sorodniške naveze, da smo čez mejo po delih kupovali naprave, jih shranili pri teti in bratrancih v kleti v Trstu, nato pa pretihotapili domov, sestavili in uživali v poslušanju takratnih glasbenih velikanov. Ti nakupi so staršem dodobra izpraznili žepe, nam pa pričarali veliko veselja. Obvezno se je bilo nato usta-

viti še na pici in pivu na avtobusni postaji pri veleblagovnici Upim v Trstu. Imel sem tudi prijatelja, ki je delal na Radiu Koper in nas je zalagal z novostmi iz glasbenega sveta. Pogovarjali smo se, kako delajo albume Abba, Beatlesi, Rolling Stonesi in drugi,« se spominja Valter, ki je tudi predano vadil kitaro, obenem pa ga je privlačila tehnična glasbena produkcija, kako priti do najboljšega zvoka.

PRVI SLOVENSKI INŽENIR ZVOKA

»Zato sem se po Srednji tehnični šoli v Kopru, ki mi je dala veliko matematične in tehnične osnove ter predznanja, vpisal na Fakulteto za elektrotehniko, na katedro za akustiko, vendar študij ni bil enostaven, saj sem se mučil z zahtevno matematiko, fiziko in drugimi tehničnimi predmeti. Spominjam se, kako so drugi študentje ob večerih hodili na žure in pivo v legendarno Lipo, mi pa smo morali študirati cele noči,« pripoveduje Valter, ki je imel po diplomii (postal je prvi diplomirani tonski inženir na katedri za akustiko) zagotovljeno službo na RTV v Ljubljani in Kopru. Kmalu je ugotovil, da v takem sistemu ne bo mogel izpeljati svojih sanj in revolucionarnih idej in da si želi več kot varno službo in možnosti njetja kredita, zato mu ni bilo težko dati odpovedi in se podati na negotovo (glasbeno) pot. »Radio Koper v tistih letih (1981 in 1982) arhitektonsko odličen studio O4, (se-

daj Hendrix), kjer sem si želel snemati glasbo s profesionalno opremo po urnikih, ki si jih želijo glasbeniki, vendar za to takrat ni bilo posluha. Občasno sem pri skoraj vseh obalnih ansamblih tehnično pomagal postavljati zvok, kar je bilo za tiste čase pionirsko delo.« Med delom na radiu si je na črno izposojal opremo za merjenje zvoka in pomagal glasbenim skupinam pri nastajanju njihovih albumov, obenem pa je pridno brenkal na kitaro.

JUGOSLOVANSKA ZVEZDA
V RUSIJI

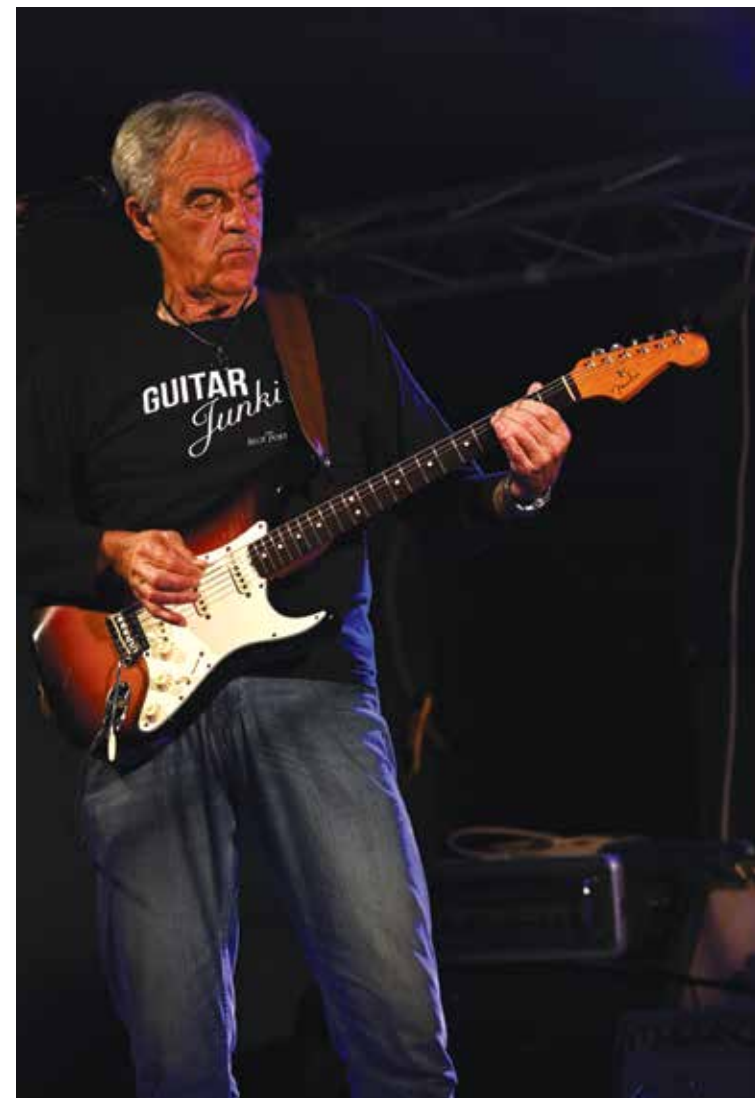
»Prelomnica se je zgodila 1985, ko sem prišel v stik s Slavkom Ivančičem in Danilom Kocjančičem iz skupine Bazar, ki sta želela dvigniti (tehnični) nivo skupine. To je bila odlična izkušnja s profesionalnima glasbenikoma, ki sta stremela k odličnosti. Nista bila »terasa band«, temveč sta imela lastno produkcijo, svoje (dobre) pesmi, bila koncertno usmerjena. Hitro smo prišli med slovensko elito in postavili temelje zvoka, koncertov in opreme. 1988 je prišlo povabilo za igranje kitare na turneji Mirka Cetinskega, legende pop glasbe nekdanje skupne države in očeta Tonija Cetinskega ter Zdenke Kovačiček, legende Yu rocka. Igral sem na njegovih nastopih in nastopih drugih glasbenikov, ki so v tistih časih polnili koncertne dvorane. Poklical sem nekaj prijateljev, da smo naredili spremljevalno skupino za največje jugoslovanske zvezdnike po velikih koncertih po Rusiji in državah nekdanje Sovjetske zveze. To je bilo za tisti čas res nekaj velikega, saj zaradi železne zavese v Rusijo niso mogli veliki svetovni avtorji, kot so denimo Bon Jovi, Scorpions in drugi. Jugoslovanski potni list pa nam je odpiral vrata kamorkoli, vendar smo morali biti vseeno previdni, saj nam je bila

ves čas za petami tudi KGB,« se spominja Valter, ki je nastopal po vsej Rusiji, od Vladivostoka do Murmanska pri minus petdesetih stopinjah Celzija. V Alma Ati so bile na primer na letališki stezi krave, tako da niso mogli pristati ... Delali so velike koncerte, dvorane z več kot 60.000 obiskovalci, kar je še danes nepredstavljivo za slovenske razmere. Vsi so jih nosili po rokah, vendar so morali paziti, kaj počnejo, sicer bi kazensko pristali v Sibiriji. Potem pa je prišla osamosvojitve Slovenije, ko se je vse čez noč v hipu sesulo. Trg je poniknil, slovenska glasbena scena je bila opustošena, koncertov ni bilo, nič se ni ustvarjalo. Vseeno je bilo treba preživeti.

OD ZVEZDE DO
RAZNAŠALCA ČASOPISA

»Edina rešitev je bila igranje v striptiz baru hotela Metropol, kjer sem od desetih zvečer do petih zjutraj igral jazz in popevke, da bi nekako zaslužil za preživetje. Seveda ni bilo dovolj, saj je bilo to slabo plačano, zato sem poprijel za vsako dodatno delo. Med drugim sem celo na območju Ankarana raznašal časopis Dnevnik med naročnike. Kombi s časopisom sem čakal ob četrti uri zjutraj in ga potem do devetih razdelil med bralce. To je bil padec z oblakov na beton ... Nekoč sem ob nočnem igranju in steklenici viskija začutil vso težo glasbenega preživetja in kljub veliki ljubezni, ki sem jo čutil do glasbe, od nje nisem mogel več živeti. V naslednjih letih so se razmere sicer popravile, a tako dolgo nisem mogel več čakati ... Obenem pa sem tudi hvaležen staršem za vse razumevanje in podporo. Niti enkrat nista podvomila v moje odločitve in stame, četudi sama nista imela nobene zveze z glasbo, ves čas spodbujala.

Spominjam se, da sem nekega

31. avgusta na velikem odru po koncertu v Bukovcih odigral zadnjo noto in potem, ko so se ugasnile luči, vrgel trzalico med občinstvo in rekel, konec, game over, basta. Še nekaj trenutkov prej ne bi niti pomislil, da bom naredil to potezo, niti da sem sposoben narediti kaj takšnega. Začutil sem nevhvaležnost tega posla in nepoplačanost vsega truda ...»

Vzel si je nekaj mesecev premora za razmislek, kaj bi lahko (še) delal, in kot pravijo, ni naključij. Šel je v Ljubljano, srečal kolega iz vojske, arhitekta, ki mu je ponudil, da bi z novo zakonodajo in odprtjem trga skupaj naredila kaj podjetniškega.

NAZAJ H GLASBI

2015 sem šel po naključju, če lahko temu rečemo tako, pogledat studio 14 na RTV v Ljubljani, kjer je ustvarjal Big Band RTV Slovenija. Glede na to, da sem diplomiral iz akustike s praktičnim delom pod mentorstvom Bojana Adamiča ravno v tem studiju, so me pri projektu prenove studia povabili k sodelovanju. Tam sem srečal stare (glasbene) mačke kot Primoža Grašiča in druge, s katerimi smo hitro našli skupni jezik. Lepo mi je bilo ob našem klepetu, povabili so me k igranju in še k študiju jaza in tako sem bil v hipu kuhan in pečen s kitaro v roki. Nisem si mogel predstavljati, da bom spet tako hitro notri,« v smehu pripoveduje Valter, ki zadnje desetletje veliko igra v manjših zasedbah in nekako krmari med vsemi finančnimi in glasbenimi obveznostmi.

Andreja Comino

Ob dnevu žena in mater

Ženske pogosto nosimo nevidno breme skrbi za druge: za otroke, partnerja, starše, prijatelje. To je naša moč, saj povezujemo, negujemo in ustvarjamo občutek doma. A prav ta moč se lahko spremeni v past – ko postavljamo potrebe drugih pred svoje, ne znamo reči "ne" in se izgubimo v obveznostih. Kje je meja med zdravo skrbjo za druge in izgubo sebe?

Zakaj ženske pogosto pozabijo nase?

Od otroštva prejemamo sporočila, da smo vredne, ko skrbimo za druge. "Bodi pridna, pomagaj, ne bodi sebična" – te besede nas učijo, da je ljubezen nekaj, kar si moramo "prislužiti" s prilagajanjem. Kasneje se ta vzorec pogosto kaže v tem, da vlagamo ogromno energije v odnose in družino, a pri tem pozabimo nase.

Predvsem mame so postavljene pred velik izziv: pričakuje se, da bodo predane otrokom, potrpežljive, skrbne, a hkrati uspešne na drugih področjih. Pogosto občutijo krivdo, ko si vzamejo čas zase, čeprav je ravno to ključno za njihovo dobro počutje in harmonične odnose v družini.

Ko je skrb za druge beg pred sabo

Skrb za druge je lahko izraz ljubezni, a včasih postane način, kako se izognemo lastnim občutkom. Ko ves čas skrbimo za druge, se nam ni treba soočiti s svojo praznino, nezadovoljstvom ali notranjimi konflikti. Mame pogosto postanejo tako osredotočene na otroke, da ob tem izgubijo stik s sabo – s tem, kaj jih veseli, kaj potrebujejo in kdo so izven svoje materinske vloge.

Pomembno je razumeti, da postavljanje meja in skrb zase nista sebičnost, ampak nujna osnova za zdrave odnose. Če smo izčrpane in dajemo iz dolžnosti namesto ljubezni, dolgoročno škodimo sebi in bližnjim.

Kako prepoznati, da ste izgubile stik s sabo?

Ste pogosto utrujene, razdražene ali brez energije? Imate občutek, da nikoli ni dovolj, ne glede na to, koliko naredite? Se vam zdi, da ne veste več, kaj vas veseli?

To so znaki, da je čas za spremembo. Prvi korak je zavedanje, da imate pravico do svojih potreb in časa zase. Drugi korak pa je učenje postavljanja meja; to ne pomeni, da ne boste več skrbele za druge, ampak da boste to delale na način, ki je tudi za vas zdrav.

Postavljanje meja in sprejemanje lastnih potreb

Postavljanje meja ni zavračanje drugih, ampak sprejemanje sebe. To pomeni, da si dovolite reči "ne" brez občutka krivde. Da ne sprejmete vsega, kar vam življenje ali drugi naložijo, ampak izbirate, kaj je za vas pomembno. Vsak dan se vprašajte: Kaj danes potrebujem jaz? Mor-

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka
www.lanimaj.si • www.kei.si

da je to pol ure tišine, sprehod, sproščen pogovor ali trenutek brez odgovornosti. Ko začnete poslušati sebe, se počasi vračate k svoji notranji moči.

Ravnovesje med dajanjem in prejemanjem

Zdrava skrb za druge ne pomeni žrtvovanja, temveč ravnovesje med dajanjem in prejemanjem. Ko znamo poskrbeti zase, lahko dajemo iz notranje polnosti, ne iz izčrpanosti. To vodi v boljše odnose, večje zadovoljstvo in notranji mir.

Vsak mesec, vsak dan – ne le ob praznikih – si dovolite biti pomembne. Ne le za druge, ampak tudi zase. Skrb zase ni razkošje, temveč temelj notranjega ravnovesja in izpolnjujočih odnosov ter zdravja.

Moč življenja

PRIMOŽ KREČIČ

Koprski stolni župnik

Ko premišlujem o svojem otroštvu, spoznavam, da me je že od začetka močno navdihovalo življenje. Veselil sem se pomladi, zelenja, vetra, sonca, rastlin, živali, okolja, ljudi. Doma smo imeli nekaj živali, med njimi tudi zajce. Z njimi sem navezal določen čustveni odnos, veselil sem se vsakega novega zaroda. Ko je poginil meni najljubši, mi je bilo zelo hudo pri srcu. Takrat sem morda prvič razmišljal o tem, kako je nekaj živo in nekaj ne živi več. Podobno je bilo tudi pri stari mami, ki je skrbelo zame in kričala za mano, ko sem tekal po svoje. Ko pa sem jo videl na mrtvaškem odru, je bil odnos do nje povsem drugačen. Zamislil sem se ob njeni negibnosti in hladnosti, ko ni bilo več življenja v njej. Postopoma sem se začel zavedati, da je življenje napor, boj in predvsem, da ni samoumevno.

Otroci in mladi so živahni, v njih je veselje do življenja, odprtost, upanje. Tudi čemerni starejši ljudje se omeščajo ob otrocih, izgubijo trdoto in togost ter začutijo pozabljeno nežnost, zato so otroci v vsaki družini in skupnosti veliko veselje.

Psiholog in pisatelj Anselm Grün pravi, da nas otroci povežejo z otrokom, ki je v nas. V njem prepoznavamo, kar je pristno in neponarejeno. Začutimo nežnost in lahkotnost ter svobodo. Ta se kaže tudi v posebnosti, ki jo predstavlja vsak otrok, in obenem podobnosti z očetom ali mamo. Otrok raste, v sebi ima neizmerno moč, leze okrog, dokler ne shodi in si razširi prostor stanovanja na vrt, igrišče in vse, kar lahko doseže. Preseneča nas njegova radoži-

vost, kalitev, cvetenje, podobno kot v pomladni naravi. Vedno bolj se je pripravljeno bojevati, se truditi, začeti znova, pa čeprav se srečuje z ovirami.

Ta naravnost se mora ohraniti še v kasnejših življenjskih obdobjih, vendar ne brez truda in modrosti. Ob pogledu na otroka se povežemo z željo po pristnosti in življenju. Daje nam spodbudo za poslanstvo in voljo za nove napore. Otroci nas vabijo, da obudimo življenje iz osebnega izvira in smo odprti za darovanje. Ta notranji vir je močnejši od dvomov, strahov, padcev in vsega črnega, kar nas lahko doleti.

Tudi starosti ne smemo videti kot nasprotje otroštvu, ampak kot neprestano prepletanje z mladostnim duhom. Slikar Pablo Picasso je rekel, da je potrebno veliko časa, da postaneš mlad. Evangelij vabi, da sprejmemo življenje z lahkotnim pogledom otroka (Mr 10,15). V različnih okoliščinah moramo ohranjati to čutenje in naravnost, ne smemo ga prekriti s starostno utrujenostjo in zamerami. Občudujem starejše, ki so odprti in dihajo mladostno, da so razigrani, polni humorja, dobrohotni, svobodni. Če bomo v sebi obudili otroka in ga nežno zazibali, bo v nas več življenja. Pesnik Pavček je zapisal: »Dober dan mila ptica mladosti in tvoja pesem: dar in skrivnost. Dober dan življenje! Silno in milo, kot na praznik prihajam v tvoj hram in ti šepetam na uho besedo zaljubljenih: Rad te imam!«

www.pinija.si

Makro5

Z vami gradimo že več kot 30 let.

AVDITORIJ

Pri nakupu nepremičnine bodite pozorni na njene morebitne napake

NAKUP NEPREMIČNINE JE POMEMBNA ODLOČITEV, KI ZAHTEVA TEMELJIT PREMISLEK IN NAČRTOVANJE. ČEPRAV SE NA PRVI POGLED ZDI NAKUP VZNEMIRLJIV, JE POTREBNO BITI PRI ODLOČITVI PREVIDEN. POZORNI MORAMO BITI PREDVSEM NA MORDA NEOPAZNE NAPAKE, KER SO LAHKO SANACIJE ZELO DRAGE.

Opozorili vas bomo na nekaj najpogostejših težav.

Preverite razpoke na fasadi in morebitno vlago, podobno je potrebno preveriti, če ni poškodovana streha, če ni znakov puščanja, kako je ohranjeno podstrešje in urejeno odvodnjevanje. Prepričajte se tudi, če so odtoki za deževnico pretočni. Preverite, ali delujejo okna in vrata, ali

se dobro zapirajo in če so sledi vlage. Preglejte tudi okvirje, zlasti lesene, v notranjosti pa stene in strop. Tudi tukaj je izjemno pomembno, da ni vlage in razpok, še zlasti natančno pogledajte kote ter iščite znake madežev in odpadel omet. Če je nepremičnina vlažna, vas na to običajno lahko opozori že močan vonj. Preveriti je dobro tudi, če delujejo električna inštalacija, stikala in vtičnice, seveda vse, od razsvetljave do klimatske naprave. V kopalnici spustite vodo v straniščni školjki, na umivalniku preverite pritisk vode, preverite tudi, če so vidni znaki morebitnega puščanja vode. Če ima nepremičnina balkon ali teraso, preverite morebitne poškodbe, pri terasah predvsem pravilnost izvedenega odvodnjevanja. Našteli smo zgolj nekaj najpomembnejših nasvetov pred odločitvijo za nakup nepremičnine, ki vam bodo zagotovo v pomoč.

Za vsako nepravilnost, ki jo odkrijete pred nakupom, bo najbolj hvaležna vaša denarnica. V vsakem pri-

BRANKO
LONČAR

meru pa je dobro poznati najpogostejše napake, da smo pripravljeni na vse izzive, ki jih prinaša.

Obala
nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.
Obala 16, 6320 Portorož
Tel: 05 674 10 30
Mob: 041 35 22 00
info@obala-nepremicnine.si
www.obala-nepremicnine.si

Kaj je dobro vedeti pred odprtjem računa pri neobanki?

Neobanke, kot sta Revolut in N26, so v zadnjem času vse bolj priljubljene tudi med Slovenci. Digitalne finančne institucije, ki delujejo izključno prek spletnih platform, kot so mobilne aplikacije ali spletne strani, in nimajo fizičnih poslovalnic, slovijo po poenostavljenih procesih in ugodnih pogojih. Odpiranje računa pri tuji neobanki je hitro in preprosto, vendar pa ima določene davčne in administrativne obveznosti, ki jih slovenski rezidenti ne smejo spregledati.

Kako odpreti račun pri tuji neobanki?

Neobanke omogočajo odpiranje računa prek mobilne aplikacije, brez potrebe po obisku poslovalnice. Postopek običajno vključuje enostavne korake, kot so prenos aplikacije neobanke, registracija z osebnimi podatki in verifikacija identitete s pomočjo osebnega dokumenta in selfie fotografije, nato sledi izbira vrste računa (osnovni brezplačni ali plačljivi z dodatnimi ugodnostmi) ter nakazilo začetnih sredstev in začetek uporabe računa.

Ob odprtju računa pri neobanki pa ne smemo pozabiti tudi na določene obveznosti do Finančne uprave Republike Slovenije (FURS), in sicer mora po slovenski zakonodaji vsak rezident Slovenije, ki

odpre račun pri tuji banki ali neobanki, o tem obvestiti FURS. To je treba storiti v osmih dneh od odprtja računa, kar se izvede z obrazcem DR-02, ki ga lahko oddate preko eDavkov. Glede obdavčitve prihodkov na tujem računu so pravila podobna kot za račune v Sloveniji. Če na račun pri neobanki prejimate prihodke (plačo, honorarje, najemnine, dividende ipd.), je treba upoštevati obveznosti glede prijave in obdavčitve teh prihodkov v Sloveniji. Dohodki iz tujine pa se vključijo v letno dohodninsko napoved. Prav tako je treba FURS-u prijaviti obresti na računu neobanke, ki so na letni ravni višje od 1000 evrov. FURS ima sicer preko sistema CRS (Common Reporting Standard) dostop do podatkov o računih slovenskih rezidentov pri tujih finančnih institucijah, vendar je pomembno, da slovenski rezidenti redno poročajo o svojih tujih računih in prihodkih, da se izognejo morebitnim kaznim.

Katere so torej prednosti in slabosti uporabe neobank?

Prednost je zagotovo hitro in enostavno odprtje računa brez obiska banke, ugodni menjalni tečajji pri tujih transakcijah, mobilne aplikacije s sodobnimi funkcionalnostmi, brezplačni osnovni račun brez mesečnih stroškov in običajno boljše obrestne mere na depozite v primerjavi z bankami v Sloveniji. Med glavne slabosti neobank pa sodijo omejene možnosti za gotovinska vplačila in dvige, jezikovne ovire, saj nekatere banke (npr. N26) nimajo podpore v slovenščini, višje provizije pri določenih storitvah (dvigi na

JURE
HALIK

bankomatih nad določeno mejo) in obveznost prijave računa pri FURS-u. Sicer pa v splošnem velja, da so neobanke odlična alternativa tradicionalnim bankam, še posebej za tiste, ki veliko potujejo ali opravljajo transakcije v tujih valutah. Pred odprtjem računa pri neobanki se vedno splača preveriti tudi morebitne stroške in pogoje poslovanja, da bo izkušnja čim bolj pozitivna.

RAČUNOVODSKI SERVIS

fidata
finance

FIDATA d.o.o.
Ankaranska c. 7b, 6000 Koper
Tel: +386 59 052 423
info@fidata.si
http://www.fidata.si

26. Mednarodni obrtno
podjetniški & kmetijski sejem

PRIMORSKI SEJEM & DNEVI KMETIJSTVA

4. - 6. april 2025

KOPER - Arena Bonifika

www.primorski-sejem.si

AKCIJA LOČENEGA ZBIRANJA ZELENEGA REZA RACCOLTA DIFFERENZIATA DEGLI SFALCI VERDI

KRAJEVNA SKUPNOST COMUNITÀ LOCALE	ODJEMNO MESTO PUNTO DI RACCOLTA	DATUM DATA
STRUNJAN	Ekološki otok nasproti gostilne Sosič	31. 3. - 9. 5. 2025
STRUGNANO	Isola ecologica presso il ristorante Sosič	31. 3. - 9. 5. 2025
PORTOROŽ	Parkirišče nad avtobusno postajo	31. 3. - 9. 5. 2025
PORTOROSE	Parcheggio sopra la stazione degli autobus	31. 3. - 9. 5. 2025
PORTOROŽ	Letoviška pot, ob zbiralniku za vodo	31. 3. - 9. 5. 2025
PORTOROSE	Strada di Villeggiatura, presso il serbatoio	31. 3. - 9. 5. 2025
LUCIJA	Na utrjenem zemljišču pri Agrariji	31. 3. - 9. 5. 2025
LUCIA	Sul terreno fortificato presso Agraria	31. 3. - 9. 5. 2025
LUCIJA	Parkirišče nasproti Zdravstvenega doma	31. 3. - 9. 5. 2025
LUCIA	Parcheggio di fronte al Poliambulatorio	31. 3. - 9. 5. 2025
PARECAG	Makadamsko parkirišče pri Marički	31. 3. - 9. 5. 2025
PAREZZAGO	Parcheggio sterrato presso Marička	31. 3. - 9. 5. 2025
SEČOVLJE	Nasproti gasilskega doma	31. 3. - 9. 5. 2025
SICCIOLE	Di fronte alla caserma dei pompieri	31. 3. - 9. 5. 2025
FIESA	Gramozno parkirišče na ovinku	31. 3. - 9. 5. 2025
FIESSO	Parcheggio di ghiaia alla curva	31. 3. - 9. 5. 2025

Deset let piranske veslaške skupine: trenutki, ko celo ženske obmolknejo

Za nastanek skupine Voga Veneta Piran Pirano, ki je letos praznovala deseto obletnico delovanja, je bila "kriva" ljubezen do morja. Tako vsaj pravi Amalia Petronio, pobudnica in ustanoviteljica piranskih veslačic. Poleg ljubezni do velike slane skrivnostne modrine je Amalia v sebi nosila, lahko bi rekli, veslaško seme, saj so vesla vihteli vsi v njeni družini.

Zgodilo naj bi se kot hec, pa o nastanku te posebne skupine pravi arhitekt Ugo Pizzarello, ki je »nekoč davno« prišel v Piran, da bi obiskovalcem predstavil beneške barke in staro beneško tradicijo veslanja. Ob koncu predavanja je k njemu pristopila gospa Amalija in ga presenetila z vprašanjem, če bi lahko tudi ženske tako veslale ...

Vse ostalo je zgodovina. Zgodovina skupine pogumnih žensk, ki je letos upihnila že deset svečk in čisto vsi, ki so spremljali njihovo pot, zagotavljajo, da so članice Voge Venete naravnost čudežne, saj so v teh desetih letih podirale tako osebne kot skupinske mejnike in svojega znanja nikoli niso nehale nadgrajevati.

NATAŠA
FAJON

Pozdrav z dvigom vesel "Alzaremi!" in s slovensko zastavo v Canalu Grande v Benetkah. (Foto arhiv VVPP, 2017)

Regata starih bark. (Foto arhiv, eMorje, 2019)

8 ŽENSK JE 8. MARCA OBISKALO REGATO V BENETKAH

Bilo je 8. marca pred natanko desetimi leti, ko je 8 žensk prisostvovalo regati v Benetkah, kjer so se lahko tudi v živo seznanile z veslanjem stoji. Takrat je skupino vodila že omenjena, edinstvena gospa Amalia, ki pa je vaje in z njimi vodenje skupine nekje na polovici poti prepustila Milki Sinkovič. Nova vodja zagotavlja, da se s to predajo ni spremenilo prav nič, razen tega, da Amalia ne vesla več z njimi.

Milka se je veslačicam pridružila tri mesece po regati v Benetkah, saj je raje počakala, da so dobile še barko. Ne, to ni bil razlog, res pa je, da sta v tem času prijazna gospoda Ugo Pizzarello in Luigi Divari pri še enem prijaznem gospodu, ki sliši na ime Giorgio Suppiej, izposlovala pravo, tradicionalno, leseno barko topo.

»Gospod nam je barko posodil za čas oživljanja tradicije veslanja stoji,« je pojasnila Milka.

Ker jo imajo že celih deset let, jim izposojevalni čas pridno podaljšuje, a barka ni edina stalnica v skupini, saj se po Milkinih besedah tudi sama zasedba ni veliko spreminjala. Čudežna osmerica tako strumno in pokončno vihti vesla, čeprav so pred desetimi leti začele čisto na začetku, brez predhodnega veslaškega znanja.

KAKO OBRŽATI VESLA V FORKULAH?

»Ni bilo tako preprosto,« je priznala Milka.

»Kako obržati ravnotežje na barki, kako držati vesla, ki so na posebnih vilicah, ki se imenujejo forkole? Veslo je, seveda, padalo ven. Kar nekaj časa smo potrebovale, da smo osvojile tehniko. Na začetku smo »cikcakale« po morju, ampak z vajo nam je šlo vedno bolje,« je z nasmehom na obrazu pripovedovala o veslaških začetkih.

Prve zaveslajne so naredile na škveru na Seči, kjer so imele tudi privez. Veslale so po tamkajšnjem Jernejevem kanalu, a po Milkinih besedah kar hitro preveslale na odprto morje. Na barki so lahko tri, celo z dvema veslačicama gre, a najbolje je, če so štiri.

»Tista, ki je na krmi, nadomešča motor, prva daje ritem, druga ravno tako vesla, tretja pa poleg tega, da vesla v enakem ritmu, pomaga zadnji pri usmerjanju,« je pojasnila, kako so razporejene vloge na barki, za katere pa ne poprimejo vse. Vlogo motorja tako prevzame dve, največ tri članice, ostale pa se izmenjujejo. Skupina danes šteje 12 članic, barka pa je privezana v piranskem mandraču in po zagotovilih vodje se trudijo, da bi na morje odinile čim bolj pogosto. Veslajo tudi pozimi, edini pogoj je mirno morje. Ker je večina žensk zaposlenih - upokojenki imata še manj časa, je v smehu dejala Milka -, se morajo, seveda, usklajevati, a jim gre to menda zelo hitro od rok. Priporočljivo je, da se jim uspe uskladiti vsaj enkrat na teden, je dodala.

Z BARKO PO KANALU GRANDE POD MOSTOM RIALTO

V desetih letih so doživele marsikaj. Spominov je veliko, sploh tistih edinstvenih in čarobnih. Dvakrat so se udeležile izključno ženske tekmovalne regate na Murterju v Betini, kjer so si privslele enkrat tretje in drugič drugo mesto, 2022 so bile na Hvaru na festivalu morja in mornarjev, redno pa se udeležujejo regat v Benetkah. Ravno tam je Milka doživela enega najbolj nepozabnih trenutkov.

»Veslanje na revijalni regati (Regata storica) po kanalu Grande pod mostom Rialto. Kot pogosta obiskovalka Benetk sem vedno občudovala tamkajšnje barke in potem sem se sama znašla v eni,« je izpostavila enega od najlepših spominov.

Kako se ženske z zelo različnimi osebnostmi in značaji razumejo? Na odprtem morju prepri niso ravno dobrodošli ... Po Milkinih zagotovilih je tam prav posebna energija, ki deluje terapevtsko in medtem ko med veslanjem klepetajo, se zgodi celo, da utihnejo.

»Da, to so tako čudoviti trenutki, da celo ženske obmolknemo,« je v smehu dejala.

Veslačice si želijo pomladiti ekipo, zato vabijo vse nadebudne ženske, ki se ne bojijo izzivov, da se jim pridružijo. Na Dnevih

V piranskem mandraču (Foto: Sebastian Žetko, 2024)

evropske kulturne dediščine so že trikrat pripravile t. i. Dan odprtih vesel, ko se jim je lahko vsakdo pridružil in se preizkusil v veslanju in upajo, da se bodo kmalu lahko pohvalile z veslaškim podmladkom.

Voga Veneta so: Amalia Petronio, Andreja Frelj, Branka Žerjal, Duška Žitko, Gabrijela Dolinšek, Milka Sinkovič, Miriam Monica, Nadia Zigante, Romana Kačič, Sara Mušič Žetko, Silva Červar, Urša Černič

Dovršenost forkole. (Foto Romana Kačič, 2019)

Veslanje na festivalu morja in mornarjev in pomorske tradicije »Dani u vali«, Hvar. (Foto: arhiv VVPP, 2022)

Dr. Martina Orlando Bonaca: Naše morje je še vedno v dobrem ravnotežju

MORSKA BIOLOGINJA DR. MARTINA ORLANDO BONACA NA MORSKI BIOLOŠKI POSTAJI PIRAN, KI DELUJE KOT DISLOCIRANA ENOTA NACIONALNEGA INŠTITUTA ZA BIOLOGIJO, VODI ENOTO ZA MORSKO BIODIVERZITETO. PRI SVOJEM DELU SE ŠE POSEBEJ POSVEČA OHRANJANJU IN OBNOVI OGROŽENIH VRST RJAVIH ALG.

Diplomski študij je zaključila na Univerzi v Trstu, na Fakulteti naravoslovnih ved, kjer je diplomirala na temo epifitov na listih pozejdonke (*Posidonia oceanica*) ob obalni cesti med Kopro in Izolo. Magistrirala je na Univerzi v Novi Gorici (Fakulteta za znanosti o okolju), v zaključnem delu je preučevala dejavnike, ki vplivajo na zasedenost habitatov ribjih združb v plitvem obalnem območju, doktorirala pa na Univerzi v Mariboru (Pedagoška fakulteta, Oddelek za biologijo), kjer se je pod mentorstvom prof. dr. Lovrenca Lipeja ukvarjala z izbiro mikrohabitatov pri obrežni favni babic v Tržaškem zalivu. Od decembra 1999 je na Morski biološki postaji v Piranu vključena v raziskave biotske raznovrstnosti slovenskega obalnega morja. Za svoje delo je nedavno prejela nagrado Miroslava Zeia za izjemne dosežke.

Dr. Martina Orlando Bonaca, v kakšnem stanju je naše morje?

Trenutno še vedno ocenjujemo, da je ekološko stanje slovenskega morja dobro. Čeprav je res, da opazamo veliko sprememb. V naše morje prihaja veliko no-

vih vrst, predvsem prek dveh procesov. Prvi je bioinvazija, ko pridejo v novo okolje vrste iz drugih biogeografskih provinc in lahko predstavljajo problem domačim vrstam, jih lahko ogrožajo in izpodrivajo. Tem vrstam pravimo tujerodne vrste. Trenutno 90 odstotkov tujerodnih vrst, ki pridejo v naše morje, ostaja neškodljivih. Vkomponirajo se v prazne ekološke niše in postanejo del biodiverzite okolja. Drugi proces je tropikalizacija, pri kateri obravnavamo topoljubne vrste, ki prihajajo v slovensko morje zaradi povišanja temperature morja.

Sočasno opazamo tudi regresijo določenih pomembnih habitatov, ki jih imamo v slovenskem morju. Sama se ukvarjam predvsem z morskimi vegetacijami in podrobneje spremljam stanje morskih gozdičkov rjavih alg. Vsi se zavedamo, kako so pomembna drevesa na kopnem, ne zavedamo pa se, da imamo podobne gozdičke na kamnitem dnu v morskem okolju. Tu so zelo pomembne rjave alge iz rodu *Cystoseira* (cistozire). V celotnem Sredozemskem mor-

ju, in tudi slovenskem, v zadnjem desetletju opazamo obsežne regresije, zato veliko delamo tudi na obnovi takih habitatov, tako da jih spomladi gojimo v laboratorijskih pogojih in mlade cistozire nato presajamo v naravno okolje. Opazamo tudi spremembe na travnikih morskih cvetnic, ki so prav tako pomembne rastline na sedimentnem dnu, saj stabilizirajo sediment, zavarujejo obalo pred erozijo, proizvajajo kisik in so pomemben ponor ogljika.

Kaj pravzaprav pomeni biodiverziteteta in zakaj je pomembna?

Gre za raznolikost življenja v morju. Prof. dr. Lovrenc Lipej vedno pravi, da je slovensko morje kot Noetova barčica, saj imamo zelo veliko vrst, nobene pa v izobilju. Če pogledamo, koliko vrst ima slovensko morje v primerjavi s celotnim Jadranskim morjem, vidimo, da smo kar bogati po vrstni pestrosti. Morda vrste niso tako pisane, kot jih vidimo v nekaterih tropskih morjih, a imamo recimo izjemno pestrost obrežne ribje združbe, golih polžev in drugih nevretenčarjev. Bi-

odiverziteteta je torej vsa pestrost življenja v morskem okolju.

S čim se trenutno ukvarja vaša skupina za biodiverziteteto?

Ukvarjamo se z raziskavami bentoške flore in favne, ribjih združb, kartiramo in ovrednotimo stanje bentoških habitatnih tipov, se ukvarjamo z ekologijo biogradnikov (to so tiste vrste, ki ustvarjajo habitate na morskem dnu) in s tujerodnimi vrstami. Veliko napora namenjeno ohr-

njanju ogroženih vrst, ugotavljamo vzroke za njihovo regresijo, razvijamo in testiramo tehnike in metode za ponovno selitev teh biogradnikov, kot so denimo korale, leščurji, rjave alge in morske trave.

Katere pa so te tujerodne vrste, ki prihajajo k nam?

Tujerodnih vrst je v našem morju že preko sedemdeset. Večinoma gre za pritrjene mahovnjake, mnogoščetince, mehkužce, alge in nekaj mobilnih vrst, npr. rak – zadnje čase je denimo v ospredju modra rakovica. Na področju države imamo sklenjene nekajletne pogodbe z ministrstvom, v okviru katerih spremljamo stanje tujerodnih vrst na različnih območjih. Ne gre sicer za tako dolgoročen monitoring, kot ga izvajamo za makroalge, fitoplankton in bentoške nevretenčarje pod okriljem Agencije za okolje (ARSO), gre pa za projektni monitoring, prek katerega se spremlja njihova številčnost in razširjenost v slovenskem morju.

Kako te vrste pridejo k nam?

Tujerodne vrste k nam pridejo zaradi človeških dejavnikov. Tu so zelo pomembni marikultura, plovba – nove vrste prihajajo pritrjene na trupe ladij ali v balastnih vodah. Veliko jih prihaja prek Sueškega prekopa. Večina teh vrst se sicer v novem okolju ne obdrži ali pomrejo v prvem letu. Tiste, ki ostanejo, večinoma ne povzročajo ekološke škode, najdejo kakšno nišo, ne uspejo preseči domorodnih vrst. V redkih primerih povzročajo tudi ekonomsko škodo. Tu lahko citiram kolegico dr. Andrejo Ramšak, ki preučuje, kako školjarstvu trenutno povzročajo škodo ploski črvi, ki so domnevno tujerodni.

Kaj lahko pravzaprav storimo za zaščito morskega ekosistema?

Na Morski biološki postaji Piran se primarno ukvarjamo s temeljnimi raziskavami. Da so rezultati naše znanosti uporabni tudi za širšo javnost oziroma za zaščito našega morja, smo vpleteni v dve zelo pomembni evropski direktivi. Prva je Okvirna vodna direktiva (OVD), ki je stopila v veljavo, še preden je Slovenija postala članica Evropske unije, od 2005 pa smo tudi mi vključeni v proces implementacije te direktive. Za zagotavljanje dobrega ekološkega stanja našega morja izvajamo monitoring različnih bioloških elementov. To so za nas zelo pomembni bioindikatori. Spremljamo stanje makroalg

na kamnitem morskem dnu, fitoplanktona v vodnem stolpcu in bentoških nevretenčarjev v sedimentnem dnu. To pomeni, da ves čas spremljamo, kako se te družbe spreminjajo in opozorimo državo, v tem primeru, Agencijo za okolje, na določene spremembe. V primeru, da stanje ni dobro, je potem država tista, ki mora sprejeti primerne ukrepe, da se stanje izboljša.

Druga je Okvirna direktiva o morski strategiji (ODMS), ki je stopila v veljavo 2008 in je bolj široka, vpletenih je veliko več bioloških indikatorjev, namenjena je celotnemu morju, medtem ko OVD poleg kopenskih voda pokriva prvo miljo morja ob obali. V okviru ODMS mora vsaka država članica spremljati tudi pritisk na morskemu okolje, npr. kemijske in hidromorfološke parametre, odpadke, podvodni hrup. Stanje morja moramo ovrednotiti vsakih šest let. Nato se v sodelovanju z ministrstvom za naravne vire in prostor razmislija o ukrepih.

Kaj pa tovrstni posegi, kot je načrtovana ureditev obalne poti med Kopro in Izolo?

Po naših informacijah se obalna pot ne bo začela urejevati, dokler ne bo zaključena študija, kjer se bo še bolj natančno popisalo habitate na morskem dnu ob tem obalnem odseku. Nato se bo iskalo take rešitve, ki bodo čim manj škodile temu okolju. Verjetno se bo dovolilo postavitve pomolov na pontonih. Tako bo voda lahko krožila, tokovanje se tam ne bo spremenilo in pomoli ne bodo delali sence na morskemu vegetaciji. Alge in morski travniki rabijo svetlobo, da uspevajo. Ob obalni cesti Koper – Izola imamo pomemben gozdiček rjavih alg, ki nudi zatočišče, hrano, gnezdišča za številne ribe in manjše nevretenčarje, kjer pa je dno sedimentno, se razprostira ne le travnik pozejdonke (en kilometer po dolžini), temveč tudi travniki kolenčaste cimodoceje, ki je najbolj

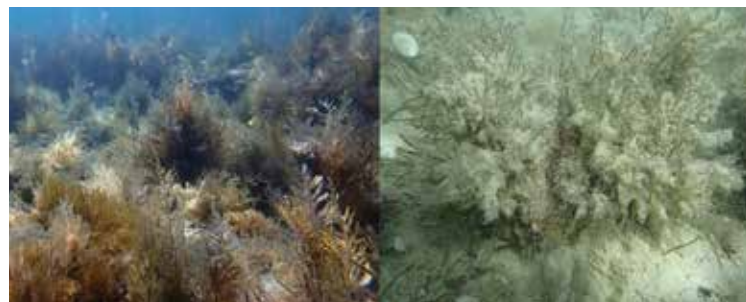
EVA
BRANC

razširjena morska cvetnica v slovenskem morju. Tudi ta pomembno prispeva k temu, da zadržuje sediment, umirja valovanje, nudi zatočišče in hrano številnim vrstam. Nekatero med njimi so tudi komercialno zelo pomembne, denimo številne ribe in glavonožci (npr. sipe).

Kako bi še lahko zmanjšali človeški vpliv, kako lahko slehernik vpliva na to, da se morje ohrani tako, kot je?

Splošno sporočilo je, da se organizmov ne odnaša iz morja. Ne živih, ne mrtvih, da se ne povzročajo škode. Meduz se denimo ne daje na kopno, da se tam posušijo. Rakov se ne vleče iz morja. Živali trpijo, pri tem ne znajo kot sesalci zajokati, pokazati, da jim je hudo, a dejansko vse to škodi okolju. Tudi odnašanje praznih lupin školjk dolgoročno pelje v degradacijo morskega dna. Pa prelaganje kamnov ob obali, na kar vsako leto opozarjajo v Krajskem parku Strunjan. Vedno smo seveda veseli, če kdo kaj novega odkrije. Takrat lahko kakšne fotografije pošlje na naš info elektronski naslov. Vedno pravimo, uživajte v morju, a ne povzročajte škode.

Pod morskou gladino se nahajajo gozdički, ki izvajajo številne ekosistemске storitve in jih tvorijo predvsem rjave pokončne alge iz rodu *Cystoseira* (cistozire). Raziskovalci opazamo, da se v zadnjih letih trend krčenja cistozir, ki je že zelo izrazit v Sredozemlju, kaže tudi pri nas (na levo slika iz pomladi 2022, na desno pa iz pomladi 2024) (Foto: Ana Lokovšek).

Da bi obnovili gozdičke rjavih alg, cistozire gojimo v laboratorijskih pogojih in nato presajamo v naravno okolje. Mlade gojene rjave alge je treba na morskem dnu ščititi pred rastlinojedimi ribami s posebnimi kletkami (foto: Tihomir Makovec).

Del delovne enote za Morsko biodiverziteteto Morske biološke postaje Piran (NIB) na raziskovalnem plovilu (Foto: Ana Lokovšek).

Del delovne enote za Morsko biodiverziteteto Morske biološke postaje Piran (NIB) pred potopom (Foto: Martina Orlando Bonaca).

Vesele velikonočne praznike!

Istrska velikonočna plečka, Pisinium, cena na kg

UGODNO

13⁵⁹

Kuhan pršut "il boschetto" Veroni*, posreženo, cena na kg

UGODNO

12⁷⁹

Velikonočna šunka Kodila, cena na kg

UGODNO

17⁹⁹

V ponudbi tudi: Sveži slovenski hren, KGZ Sloga

Pinca Triestina, Ulcigrai, 400 g

UGODNO

5³⁹

ULCIGRAI
Sveže v naših delikatesah!

Colombe Ulcigrai z okusom pistacije, čokolade ali s kandirano pomarančo

NOVO

od 14⁸⁹

Orehova potica, Mlinotest, postreženo, cena na kg

UGODNO

13⁹⁹

POMLADNE PRIMIZIE

Ne zamudite prvih spomladanskih okusov – obiščite nas in uživajte v najboljši zelenjavi sezone!

Mlada čebula*, Kmetija Grossi Marko, cena na kg

4⁹⁹

Šparglji gojeni, zeleni Kmetija Parovel Luka, Skrt. Andrej, Žiber Nada, cena za 500 g

UGODNO

5⁸⁹

Divji šparglji SAMO ŠE V APRILU

Bučka bio**, Kmetija Štular Peter, cena na kg

2⁷⁹

Domač mladi krompir, patatine** Kmetija Peroša Bruno, Peroša Mario

*V času od 8. 4. do 26. 4. je kuhan pršut "il boschetto" Veroni v akciji po 10,79 EUR, 15% popust. V času od 8. 4. do 26. 4. je mlada čebula v akciji po 4,49 EUR, 10% popust. **Ob ugodnih vremenskih razmerah bodo patatine in bio bučke predvidoma na voljo od 10. aprila dalje.

Istra krepí prepoznavnost od Berlina do Milana

ČARI ISTRE NAVDUŠILI NOVINARJE V SRCU MILANA

5. marca je v prestižni restavraciji **Identità Golose** v središču Milana odmevalo o Istri. Na novinarski konferenci, ki so jo v sodelovanju s Slovensko turistično organizacijo (STO) in agencijo AT Comunicazione organizirale turistične organizacije Ankarana, Kopra, Izole ter Portoroža in Pirana, se je zbralo 34 predstavnikov italijanskih medijev. Med njimi so bili novinarji uglednih časopisov, kot sta Corriere della Sera in QN – Il Giorno ter priznanih revij Donna Moderna in Dove.

Dogodek so soustvarili **mag. Patricija Gržinič** (direktorica Turističnega združenja Portorož), **Helena Brec Loredan** (direktorica Zavoda za mladino, kulturo in turizem Koper), **Dean Kocjančič** (direktor Turističnega združenja Izola) in **Aljoša Ota** (vodja predstavništva STO v Milanu), ki so predstavili aktualne zgodbe in novosti.

Poseben poudarek je bil namenjen istrski kulinariki, ki jo je na dogodku predstavila ekipa izkušenih strokovnjakov: za vrhunsko pogostitev je poskrbel **Dušan Brkič** iz Ville Sonja, izjemna istrska vina je predstavila **Mojca Bordon**, o odličnem oljčnem olju je pripovedoval **Miran Adamič** – Ronkaldolo, **Polona Černetič** pa je obiskoval-

cem približala edinstveno dediščino Piranske soli. Čudovito vzdušje je izjemna gastronomska izkušnja sta pripomogla k uspešnemu medijskemu odzivu. Po dogodku je bilo v različnih italijanskih medijih, vključno z najvplivnejšimi, kot so Quotidiano Nazionale, Il Sole 24 ORE in Il Messaggero, objavljenih več kot 80 prispevkov, ki dodatno krepí prepoznavnost Slovenske Istre kot avtentične in edinstvene turistične destinacije.

USPEŠEN NASTOP NA BORZI ITB BERLIN

Hkrati se je Slovenska Istra od 4. do 6. marca predstavila tudi na **ITB Berlin**, eni največjih in najpomembnejših turističnih borz na svetu. Pod blagovno znamko **Love Istria** je bila destinacija del slovenske predstavitve, ki jih je letos združevala 26. Letošnja krovna tema se je osredotočala na umetniška in kulturna doživetja za zahtevne goste. Na sejmju se je zbrala široka paleta turističnih akterjev, od organizatorjev potovanj do predstavnikov luksuznih in butičnih ponudnikov. **Polona Žigo** s Turističnega združenja Portorož, ki je na borzi zastopala destinacijo, je poudarila pomen prisotnosti na takšnih dogodkih: "ITB Berlin je izjemno dinamična borza, ki omogoča povezovanje s ključnimi turističnimi akterji, ponuja pa tudi seminarje, delavnice in številne priložnosti za mreženje. Prisotnost Slovenske Istre tukaj krepí njeno prepoznavnost na nemško govorečem trgu, ki je za našo destinacijo eden najpomembnejših."

Poleg predstavitve destinacije se je na borzi izkazala tudi agencija za odnose z javnostmi **Uschi Liebl PR**, s katero že pet let sodeluje Turistično združenje Portorož. Na lestvici najboljših turističnih PR agencij v nemško govorečem prostoru je dosegla 2. mesto. Tako že 20. leto zapored ostaja med petimi vodilnimi agencijami v tej panogi. Sodelovanje s tako priznano agencijo omogoča Turističnemu združenju Portorož še večjo vidnost na ključnih evropskih trgih, kot so Nemčija, Avstrija in Švica, ter dodatno prispeva k prepoznavnosti in privlačnosti destinacije Portorož & Piran.

Poštna evolucija: UI asistentka

VEČ KOT 230 PAKETOMATOV IN PAMETNA DOSTAVA V ROKAH UPORABNIKOV

Sodobni življenjski slog narekuje digitalizacijo na vseh področjih, pri čemer Pošta Slovenije ostaja v ospredju tehnološkega napredka. Z umetno inteligenco, avtomatizacijo in digitalizacijo izboljšuje uporabniško izkušnjo ter postavlja nove standarde v logistiki in podatkovnih storitvah.

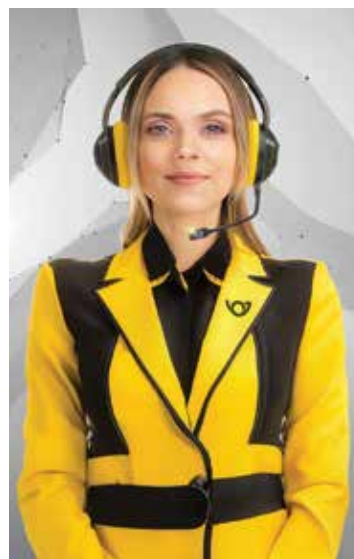
PRVA GLASOVNA ASISTENTKA V SLOVENIJI: PIA, KI RAZUME VAŠE NAREČJE

Pošta Slovenije je pionir na področju glasovnih asistentov v slovenščini, saj je v kontaktnem centru uvedla najnaprednejšo rešitev – poštno interaktivno glasovno asistentko Pio. Gre za prvo asistentko v Sloveniji, ki uporablja lastni jezikovni model za razumevanje 12 slovenskih narečij in omogoča naraven pogovor brez vnaprejši določenih ukazov.

Stranke lahko Pio sprašujejo o pošiljkah, sledenju, cenikih in storitvah, pri čemer se informacije črpajo neposredno iz zalednih sistemov, kar odpravlja napačne interpretacije in zmanjšuje možnost človeških napak. Pošta Slovenije tako postavlja nove mejnike v digitalni interakciji s strankami in hkrati krepi operativno učinkovitost. Pia ne le odgovarja na vprašanja, ampak zna tudi prepoznati kontekst pogovora in prilagoditi odgovore glede na potrebe uporabnika. S tem odpravlja frustracije zaradi omejenih odzivov klasičnih chatbotov in omogoča uporabniško izkušnjo, ki je resnično intuitivna.

EKSPLOZIVNA RAST MOBILNE APLIKACIJE MOJAPOŠTA

Spletni kupci pričakujejo popoln nadzor nad dostavo – in Pošta Slovenije odgovarja z digitalizacijo prvega in zadnjega kilometra. Več kot 50.000 uporabnikov že

uporablja mobilno aplikacijo **MojaPošta** za sledenje paketov in preusmerjanje pošilk na najbolj priročne lokacije.

Aplikacija uporabnikom omogoča, da sledijo svojemu paketu, spremenijo naslov dostave, izberejo privzeto prevzemno mesto ali izvedejo druga prilagodljiva naročila, kar zmanjšuje število neuspešnih dostav in skrajšuje čakalne dobe.

Čeprav večina uporabnikov še vedno izbere dostavo na dom, **narašča priljubljenost alternativnih prevzemnih možnosti – trenutno imajo več kot 1.400 PUDO točk.** Mreža **več kot 230 paketomatov** na strateških lokacijah omogoča prilagodljivo prevzemanje paketov, pri čemer se število prevzemnih točk še naprej povečuje.

Pošta Slovenije prav tako izboljšuje logistične procese z optimizacijo dostavnih poti in pametnim razporejanjem pošilk, kar ne le izboljšuje hitrost dostave, ampak tudi zmanjšuje vpliv na okolje. **Manj nepotrebnih voženj pomeni manjši ogljični odtis**, kar se odraža v trajnostni strategiji podjetja.

PODATKOVNI CENTRI PRIHODNOSTI: VEČ KAPACITET, VEČ VARNOSTI

V dobi, ko podatki postajajo zlato digitalne ekonomije, Pošta Slovenije krepi infrastrukturo z razširitvijo podatkovnih centrov v Mariboru in Ljubljani. Novi energetsko učinkoviti prostori, skladni s standardom **TIER III**, nudijo **450 m² dodatnih zmogljivosti** za gostovanje strežnikov in informacijske infrastrukture.

Povečane kapacitete odgovarjajo na naraščajoče potrebe **finančnih ustanov, telekomunikacijskih ponudnikov, proizvodnih podjetij, spletnih trgovin in javnih ustanov.**

Dodatno je Pošta Slovenije vpeljala najsodobnejše varnostne sisteme, ki vključujejo večstopenjsko preverjanje dostopa, napredne rešitve za zaznavanje vdora in redundantno napajanje, kar zagotavlja neprekinjeno delovanje storitev.

Po drugem tiru že vozijo delovni vlaki

PRVI DELOVNI VLAK JE PO NOVO ZGRAJENI PROGI S TOVORNE ŽELEZNIŠKE POSTAJE KOPER ZAPELJAL V PREDOR ŠKOFIJE (T8). VLAK JE IMEL NALOŽENE TIRNICE, DOLGE 120 METROV, TEŽA TIRNICE PA ZNAŠA 60 KILOGRAMOV NA METER.

Vlak je zapeljal iz koprskesmeri po že dokončanem delu proge drugega tira. Na odprtem delu trase je položen klasičen tir na gredi, v predoru Škofije pa trije kilometri tira na togi

podlagi. Na trasi drugega tira od Divače do Kopra bo postavljenega 23,3 km tira na togi podlagi. Gre za sodobno obliko proge, ki jo uspešno uporabljajo po vsem svetu in je najbolj optimalna za gradnjo v predorih in premostitvenih objektih.

V PREDORU SE VGRAJUJE SISTEM, KI BO ZMANJŠAL HRUP IN VIBRACIJE VLAKOV

V predoru Škofije se je na določenih delih vgradil tudi masovno vzmetni sistem (MSS). Sistem se je na podlagi predhodne študije vgradil na območju Plavij in Dekanov. Masovno vzmetni sistemi so namenjeni zaščiti ljudi, ki živijo v bližini železniške proge, da bi nova infrastruktura čim manj vplivala na kakovost njihovega življenja.

MSS sistem deluje na principu plavajoče plošče, ki je ločena od toge podlage s pomočjo elastičnih elementov, kot so gumeni ležaji, poliuretanske podloge ter jeklene vzmeti. Ti elementi delujejo kot dušilci vibracij, saj absorbirajo tresljaje, ki nastajajo pri prehodu vlakov ter preprečujejo njihov prenos na konstrukcijo predora ali na okoliške stavbe. Poleg zmanjšanja tresljajev MSS sistem učinkovito znižuje tudi sekundarni hrup, ki se prenaša po zraku in vpliva na udobje prebivalcev v bližini proge.

OBIŠČI NAS TUDI NA SPLETU!

www.obalaplus.si

VSE, KAR MORATE VSAK DAN VEDETI O DOGAJANJU NA OBALI

REŠI DREVO!

Z ZMANJŠANJEM PORABE PAPIRJA, POMAGAJ OHRANJATI PLANET.

PREKLOPI NA SCEGLI račun @ pagamenti

marjetica KOPER

www.marjeticakoper.si/eracun

Ključne smernice pomladi 2025

ZAČETEK POMLADI JE IDEALEN ČAS ZA OSVEŽITEV GARDEROBE.

Letošnja pomlad bo sezona nepričakovanih kombinacij, kot so klasični suknjiči s športnimi pajkicami, prosojni topi s strukturiranimi hlačami, elegantnih oblek in park, vse skupaj pa bodo popestrile še ekstravagantne barvne kombinacije. Namesto klasičnih cvetličnih vzorcev prihajajo letos spomladi v ospredje vzorci, ki spominjajo na stare tapiserije ali vintage stenske tapete naših babic.

Na eni strani tako srečamo drzne mešanice, ki presejajo običajne modne norme, po drugi pa se osnovni kosi oblačil, kot je preprosta bela majica, dvigajo na novo raven. Belo majico tako letos mirne vesti kombinirate z luksuznimi materiali in drznimi kroji, tako da tudi najpreprostejši kos oblačila iz vaše omare lahko hitro postane ključni element sofisticiranega pomladnega videza.

Modne kose za letošnjo pomlad že lahko najdemo tudi v priljubljenih trgovinah, ki ponujajo dostopne trende in sledijo najnovejšim smernicam s prestižnih modnih brvi.

PERILO KOT OBLAČILO

Kosi oblačil, ki prej spominjajo na perilo kot na kaj drugega, niso več novost. Tudi v pomladno-poletnih kolekcijah boste srečali satenaste spalne srajce, čipkaste tope in druge kose, ki bi jih lahko označili za perilo, a zdaj ti niso več skriti pod oblačili, ampak so postali glavna atrakcija pomladnih kolekcij. Svetovne modne hiše, kot so Dolce & Gabbana, Valentino in Chloe, so spodnje perilo postavile v ospredje letošnjih pomladnih modnih smernic. Če se boste sprehodili po ulicah Milana ali katere druge modne prestolnice, pa jih boste kmalu opazili tudi pri vsakdanjih outfitih.

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

SLIM FIT MODELI NAMESTO BAGGY HLAČ

Tudi era širokih hlač se očitno bliža koncu. Vsaj tako napovedujejo kolekcije za pomlad/poletje 2025, pri katerih prevladujejo ožji kroji – oziroma t.i. slim fit hlače, ki poudarijo postavo in oblikujejo silhueto. Lahko so oprijete, zahvaljujoč elastičnim materialom, ali pa elegantno padajo v ravni liniji. Oblikovalci obenem eksperimentirajo z modernimi podrobnostmi, kot so razporki na robu ali boemski elementi, kar klasičnemu oprijetemu kroju vsekakor dodaja svežino.

RAZLIČNI ODENKI ZELENE

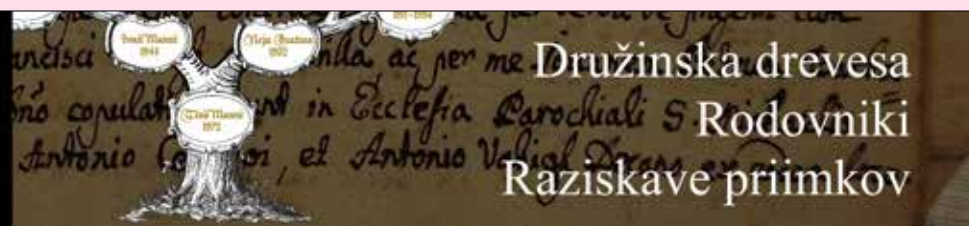
Lahko bi rekli, da bo ena od vodilnih barv pomladne sezone zelena v različnih odtenkih. V kolekcijah srečamo tako nežno, pastelno oziroma »mint« zeleno kot tudi zeleno v barvi pistacije in oliv. Poleg zelene pa so prisotne tudi pastelno rožnata, ognjeno rdeča, masleno rumena, živo oranžna in čokoladno rjava.

USNJENA KRILA RAZLIČNIH MODELOV

Usnje ostaja nepogrešljiv material tudi v pomladni modi, pri čemer bodo letos spomladi v ospredju usnjena krila v različnih krojih in dolžinah. Usnjeno mini krilo ohranja svojo drzno in uporniško naravo, a ga je mogoče vključiti tudi v elegantnejše outfite, ozko usnjeno krilo, ki poudarja silhueto, pa ostaja sofisticirana izbira za poslovne ali večerne dogodke. Razširjeno usnjeno krilo v A-kroju prinaša preplet klasične elegancije in sproščenosti, medtem ko dolgo usnjeno krilo omogoča sodobne, a prefinjene outfite. Čeprav črna ostaja najbolj priljubljena, so to pomlad primerni tudi drugi odtenki, ki popestrijo klasičen usnjen videz. Za konec še ključno sporočilo sezone: klasika nikoli ne umre, a vedno znova najde način, da se prilagodi sodobnim smernicam. Ste pripravljeni nanje?

Foto: www.zara.com

info@tinomamic.eu
tel. 031-646-870
www.tinomamic.eu

PREVERJAMO URBAN MITE

Ali so zamrznjena živila zdrava?

ČEPRAV SMO PREJŠNJI TEDEN ZAKORAKALI V POMLAD, PA NAS NARAVA ŠE VEDNO PRESENEČA Z NIZKIMI TEMPERATURAMI, KI S SEBOJ PRINAŠAJO TUDI MOŽNOST POZEBE. RAVNO ZARADI TEGA VEDNO PRIDE PRAV ZALOGA HRANE, KI JO IMAMO V NAŠIH ZAMRZOVALNIKIH.

Sicer je zamrznjena hrana že dolgo del naših kuhinj, a jo, kljub njeni praktičnosti, pogosto spremljajo številni miti. Mnogi verjamejo, da je manj hranljiva od sveže, da vsebuje škodljive konzervanse ali da izgubi okus in kakovost. V resnici je zamrzovanje ena najbolj naravnih in učinkovitih metod shranjevanja hrane, s katero lahko ohranimo več hranil kot nekatere "sveže" alternative. Pa poglejmo najpogostejše mite o zamrznjeni hrani in odkrijmo, zakaj je lahko odlična izbira za uravnoteženo prehrano.

Zamrznjena hrana je manj hranljiva kot sveža. Ne drži. Zamrznjena hrana pogosto ohrani več hranilnih snovi kot sveža, saj se tik po obiranju ali prvih hitro zamrzne. Sveža hrana med transportom in skladiščenjem izgublja vitamine (npr. vitamin C).

Hrana, ki je enkrat odmrznjena, ne sme biti ponovno zamrznjena. Drži.

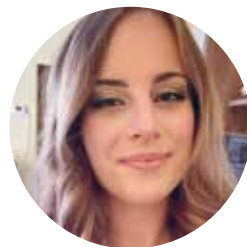
Najbolje je, da odmrznjeno hrano tudi takoj pripravimo. Če pa je bila hrana od-

mrznjena v hladilniku in ni bila predolgo na sobni temperaturi, jo lahko varno ponovno zamrznete. V takem primeru pa se lahko spremeni tekstura in kakovost jedi.

Zamrznjena hrana ima slabši okus. Ni res. Pri pravilnem odmrzovanju in pripravi lahko zamrznjena hrana ohrani skoraj enako svež okus. Pomembno je, da se hrana pravilno odmrzne. Kako? Berite dalje.

Zamrznjeno hrano lahko odmrznemo na sobni temperaturi ali pod vročo vodo. Ne drži. Zamrznjeno hrano pravilno odmrznemo tako, da jo 12 (ali še bolje 24) ur pred uporabo damo v hladilnik, kjer se počasi odtali. Živila lahko pravilno odtalimo tudi v hladni vodi ali v mikrovalovni pečici.

MANCA HRIBOVŠEK

Zamrzovanje uniči bakterije. Ne drži. Nizke temperature upočasnijo rast bakterij, vendar jih ne uničijo. Po odmrzovanju se lahko bakterije hitro razmnožijo, zato je pomembno, da hrano skuhamo pri ustrezni temperaturi.

Zamrznjena hrana traja večno. Ne drži. Kljub temu da živila shranjujemo v zamrzovalniku, imajo rok trajanja, ki je sicer daljši, kot če bi jih ohranili sveža. Pri temperaturi -18 °C ali nižji so živila varna za uživanje dalj časa, vendar se lahko njihova kakovost sčasoma poslabša. Priporočeni časi shranjevanja so npr. 12 mesecev za piščančje meso, 7 mesecev za puste ribe, 5 mesecev za zelenjavo, 3 mesece za različne juhe in enolončnice, 3 do 6 mesecev za kruh, 4 mesece za testo za piškote, 6 mesecev za pripravljene jedi itd.

Zamrznemo lahko skoraj vso hrano. Živila, ki jih ni priporočljivo zamrzovati pa so sveža zelenjava (solata, kumare, ker postanejo kašaste), gazirane pijače (ker lahko eksplodirajo), kuhane testenine brez omake (postanejo lepljive), kuhan krompir (postane voden), mlečne izdelke, ki se ločijo npr. skuta, jogurt, kislá smetana (spremeni se tekstura), majoneze in omake na bazi jajc (se ločijo).

Preden začnemo z zamrzovanjem, je potrebna priprava oz. obdelava živil. Bistvenega pomena je kakovost živil, ki jih nameravamo zamrzniti – kakovost živil pred zamrzovanjem določa potencialno kakovost zamrznjenega živila; npr. sadje in zelenjavo izberemo glede na zrelost in kakovost, najprej jih operemo in očistimo. Večino zelenjave poparimo (blanširamo).

Pomembno je, da živila pred zamrzovanjem pakiramo v nepropustne vrečke za zamrzovanje ali drugo embalažo, ki tesni, kar prepreči izsuševanje. Zaradi zmanjšanja kakovosti ne prekoračimo priporočene časa shranjevanja v zamrzovalniku. Zamrznjena hrana bo dlje ohranila kakovost, če jo hranimo v najhladnejšem delu zamrzovalnika, na primer na dnu ali na zadnji strani zamrzovalnika. Zamrzovalnik ne sme biti prepoln ali skoraj prazen, najbolje deluje, če ga napolnimo približno do dveh tretjin. (Vir: NIJZ)

Vrt v aprilu

Marec je poimenovan tudi sušec, toda letošnji marec ni opravičil tega imena. Zaradi obilnega dežja je bilo potrebno loviti primerno vreme za delo na vrtu. Aprila imamo v naših vrtovih precej dela. Še vedno si lahko naberejo preostalo solato, radič, motovilec, koromač in še ohrovt. Grede so že pripravljene za setev in za sajenje novih, mladih sadik. V specializiranih trgovinah poiščemo kakovostna semena in sadike. Na grede lahko sejemo korenček, redkvice, špinačo, solato, brokoli, rukolo, tudi por, ki mu junija izberemo stalno mesto. Sadimo lahko solate, peteršilj, blitvo, zeleno, cvetačo, proti koncu pa paradižnike, jajčevce, papriko, kumariče, bučke, feferone. Saditi moramo na primerni razdalji, da imajo rastline dovolj prostora za rast. Če ne bo dovolj padavin, jim lahko pomagamo, da se v obdobju vraščanja hitro prilagodijo.

V **zeliščnem vrtu** rastline začenjajo z bujno vegetacijo. Še vedno lahko opravimo gnojenje z organskimi gnojili. Če potrebujemo dosejevanje ali sajenje na novo, lahko v specializiranih trgovinah nabavimo sadike žajblja, sivke, rožmarina, majarona, timijana, bazilike, luštreka,

SAŠO MEJAK

melise. Če nimamo primerne grede za vzgojo zelišč ali dišavnic, si lahko omislimo večja korita na okenskih policah ali balkonih. Pomembna je uporaba primerne substrata in drenaža na dnu korita, da ne pride do zastajanja vode in posledično gnitja.

Sadno drevje je v obdobju močne vegetacije, rastline so močno v soku. Opazovati jih moramo, da ne zbolijo ali jih napadejo škodljivci. April je primeren mesec tudi še za cepljenje »za lub«. Tudi v aprilskem cepljenju je pomembna natančnost, čistoča orodja in kompatibilnost med cepičem in podlago. Na **vrtnih gredicah** nas razveseljujejo cvetovi tulipanov, narcis, hijacint, muskarijev, anemon mačeh in spominčic. Grmovnice, okrasno drevje in vrtnice lahko še vedno pognojimo. Aprila sadimo lonce, korita, grede z enoletnicami, ne smemo obdržati lanskih enoletnic, ker se zdijo še primerne, a poleti prerastejo s koreninami in voda s hranili samo odteče, zato se ne razraščajo in tudi lepega cvetja ni. V **VRTNARIJI MOŠKON na PARECAGU** vam v tem obdobju ponujajo kakovostne zdrave sadike enoletnic za vaše grede, korita, lonce ... Pri njih lahko dobite pelargonije in surfinije raz-

ličnih barv, verbene, begonije, dalijete, salvijs, tagetes, dipladenije. V **VRTNARIJI MOŠKON na PARECAGU** vas pričakuje usposobljeno osebje in vam lahko pomaga s svetovanjem pri vaši izbiri rastlin, lahko vam tudi zasadijo korita. Aprila se tudi vrtnice bogato razraščajo in imajo tudi prve cvetne nastavke. Paziti moramo, da jih ne napadejo uši ali plesen. Potrebno je hitro ukrepanje.

Na naših **travnatih površinah** lahko še vedno opravimo zračenje, setev na mestih, kjer je to potrebno in seveda ustrezno gnojenje. Preverimo, če je namakalni sistem pripravljen za prihajajočo sezono. Če bo trava v dobri kondiciji, bomo lahko uživali v njeni lepoti.

VRTNARSTVO MOŠKON
vrtnarstvo s tradicijo

**VELIKA IZBIRA OKRASNIH RASTLIN:
za balkone, vrtove, cvetlična korita...
ODPRTO VSAK DAN, RAZEN NEDELJE.**

Parecag 31, gsm: 041 607 594

KAMP FIESA
d.o.o., Portorož

Lucija, Liminjanska c. 96, 6320 Portorož
Gsm: +386 41 618 541, Tel.: +386 5 677 87 77, + 386 5 674 62 30
E-pošta: kamp.fiesa@gmail.com

ELEKTROCENTER

Vabljeni v specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom • Z načinom samopostrežbe za vaš hitrejši nakup

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganelška c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

POMLADNI RECEPT

Fuži s šparglji in pršutom

POMLAD JE TU, NARAVA SE POČASI PREBUJA IN ZDAJ JE PRAVI ČAS, DA SE ODPRAVIMO V GOZD PO PRVO SPOMLADANSKO POSLASTICO – ŠPARGLJE IN JIH VKLJUČIMO V NAŠO KUHINJO NA NAJBOLJ OKUSEN NAČIN.

Ena izmed najbolj priljubljenih istrskih jedi so fuži s pršutom in šparglji, ki združujejo bogat okus domačih testenin, slanost pršuta in rahlo grenko-bo špargljev. Ta preprost, a izvrsten recept vas bo popeljal v srce istrske kuhinje.

te smetano za kuhanje, začinite s soljo in poprom ter premešajte. Nasvet: če želite, da je omaka bolj kremasta, dodajte malo vode, v kateri so se kuhali fuži, in ste jo, ko ste jih odcedili, dali na stran. Naslednji korak je, da k omaki primešate fuže, da se vsi okusi prepojijo.

Postrezite toplo, posuto s parmezanom in kapljico oljčnega olja za istrski pridih.

Sestavine za 2 osebi:

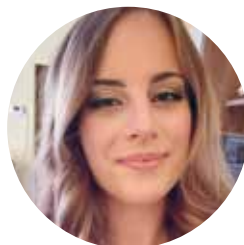
- 200 g fužev
- šopek divjih špargljev
- 50 g pršuta
- 1 dcl smetane za kuhanje
- strok česna
- začimbe (sol in poper)
- oljčno olje
- nariban parmezan

Priprava:

V osoljeni vodi skuhajte fuže po navodilih na embalaži (če ste dovolj spretni, jih lahko pripravite tudi doma). Ko so skuhani, jih odcedite, nekaj vode, v katerih so se kuhali, pa prihranite. Medtem očistite šparglje: odlo- mite olesenele dele in jih nare- žite na poljubno velike koščke. V ponev vlijte 2 žlici oljčnega olja, ko se to segreje, dodajte na drobno nasekljan česen in na trakove narezan pršut. Na hitro popražite in dodajte šparglje. Vse skupaj pražite toliko časa, dokler se šparglji ne zmehčajo. V ponev prilij-

MANCA HRIBOVŠEK

Še nekaj zanimivih nasvetov, ki bodo vašo pomladno jed naredili še bolj okusno:

- Če imate možnost, uporabite divje šparglje, ki imajo bolj intenziven okus kot gojeni.
- Če želite lažjo različico omake, lahko namesto smetane uporabite maslo in malo jušne osnove.
- K jedi se odlično poda kozarec istrske malvazije, ki lepo dopolni okus pršuta in špargljev.

Vsekakor pa si lahko vsak recept, ki ga delim z vami, prilagodite tako, da bo ustrezal vašim željam in okusom. Tudi tokrat velja vabilo, da mi fotografije vaših jedi pošljete na manca.hribovsek@obalaplus.si. Dober tek!

ŠKROBNA MOKA IZ STRŽENA SAGOVE PALME	HRISTIČEVA OPERA	ETIOPSKI ATLET BIKILA	11 ČRKA ABECEDE DIVJA KOZA	DUŠE, DOBRI DUHOVI UMRLIH, ZLASTI PREDNIKOV V RIMSKI MITOLOGIJ	KRAVJI GLAS	JAPONSKO MESTO NA OTOKU KUŠUJU	14 ČRKA ABECEDE VRSTA IZKOPA V RUDNIKU	KRAJ POD TROJANAMI	VINKO TUŠEK	STVAR, PREDMET	ZAČETEK ABECEDE ZRAK, NAPEV (IT.)	JEREMEN PRI CEVLJU	DEL TELESA	IZDELOVALEC OMAR
FRANCOSKI SLIKAR RAOUL				SERVISER UR OBOROŽEN SPOPAD, BOJ				TUMOR V JAJČNIH LISAST KONJ						
STOPNJA HITROSTI PRI PLESU					IME TREH MEST V ZDA				REKA V DALMACIJI KRAJ PRI SENTILJU					
VSOTA VSEH STRANIC LIKA					JAVNA RAZGLASITEV VRZEL, ZEV (ANAT.)					FR. IGRALKA CLAUDINE MNJAN-MARSKO BOŽANSTVO				
KEMIJSKI ZNAK ZA NEON			PREBIVALEC ČESKE MESTO V ITALIJI			DANSKI NOGOMETAS LARS						VZDEVEK SLOVENSKE PEVKE ALENKE SMID		
ANGLEŠKI EKONOMIST - ARTHUR CECIL (1877-1959)	ITA. ASTROLOG GIOVANNI BAPTISTA TRAVA, OB HIŠI					REKA V SLAVONJI OŠILJENA DEBELA PALICA						OTOK V INDONEZIJU SLANO JEZERO V KAZAHSTANU		
PTIČJI IZTREBEK, PTIČJEK							KRAJ PRI SEVNICI RAZJEDA NA KOŽI, SLUZNICI						PARADIŽ, RAJ	RDEČE-RUMENO BARVILO GRMA HENA
REKA NA URALU					NEVARNNA PADOVINA UPANJE, UP				VZDEVEK MICHAELA JORDANA OPONAŠALEC			REKA V BANATU	EDVARD KARDELJ PRIPADNIK OSETOV	
RUSKI PISATELJ NIKOLAJ					LIRIČNI PESNIK TEKMA V KAVBOJSKIH VEŠČINAH						POZITIVNA ELEKTRODA ZADNI DEL DEBELEGA ČREVEESA			
ČEŠKO MOŠKO IME						PIJAČA GUSARJEV RASTLINA NA VLAŽNIH TLEH					TKIVO OB ZOBEH SLOVENSKA IGRALKA VERA			
URBAN ACMAN			SOZVEZDJE, JUŽNO OD DVOJČKOV IN BIKA RIMSČICE	POSESTVO, DOMACIJA SNOB LANU, KONOPLJE				VLAČUGA (SLABŠ.)				ČINELE PRI BOBNU DEL LJUBLJANE		
SESTAVIL Boris Kralj	ELEMENT NAD ŠTEDILNIKOM	OKUSNA MORSKA RIBA AM. PISATELJ HUNTER					NAPAD NA POLITIČNO OSEBNOST MERILO O LEPEM							SLOVENSKA PEVKA MARTA DOGOVORJEN LIK, ZNAMENJE
ŽIVEC (ZAST.)					ODMEV, JEK KRAJ PRI ZADRU				NOETOVA BARKA ENOTSKI VEKTOR V MATEMATIKI			ADAMOVA ŽENA	ZLATKO ZAHOVIČ EGIPČANSKI BOG MESECA	
KRAJ V ITALIJI, KJER JE OPORIŠČE NATO						ALPSKA DOLINA POD TRIGLAVOM HELENA AMBROŽIČ					TOPILO ZA LAKE KEMIJSKI ZNAK ZA NATRUJ			
MESTO NA KITAJSKEM						SEVERNO-AMERIŠKI INDIJANEC					PORTUGALSKO MESTO			
ŠKOTSKI FOTOGRAF THOMAS						OKRASNA CVETLICA					SLOVENSKI ROKOMETAS JURE			

PAKRA: reka v Slavoniji UBAC: fr. slikar MANI: duhovi umrlih RVACA: snop lanu PAOCI: kit. mesto PIGOU: ang. ekonomist AUGER: fr. igralka GARIN: rus. pisatelj

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

ALTRÖKE
ISTRA

by Vinakoper

Presenečenje, to je altroke.

Ne samo eno, dve presenečeni vas čakata v letošnjem velikonočnem jajcu iz kleti Vinakoper. Žametno gladka vrhunska belgijska čokolada v kombinaciji s hrustljivimi karameliziranimi lešniki na vašo mizo prinaša razigrano velikonočno vzdušje, darili, ki se skrivata v jajcu pa nepozabno doživetje v družbi najboljših vin iz kleti Vinakoper.

Odlično doživetje za letošnje praznike!

Nakup je mogoč v:

VINSKI BUTIK

Šmarska cesta 1, Koper

PON – PET: 8.30 – 19.00, SOB: 8.00 – 13.00

ali na www.vinakoper.si

VINAKOPER